

mokrası düşmanı olmadım hiçbir zaman da olmayacağım.

Aksini iddia edecek namuslu tek fert varsa savcılara gitmeli ve ihbarını yapmalıdır.

Ben gizli kuvvetlerle iş birliği yapıyordum. Nedir bu gizli kuvvetler, neymiş benimle münasebetleri?!

Namuslu insanlar, şereflere ve haysiyetlere kapı aralıklarında fısıltılar halinde taarruz edeceklerine ithamlarını yapmalıdırlar. Ve ihbarlarını savcılıklara kadar götürmelidirler.

Arkadaşlarım, hayatım boyunca gizli kapaklı, tertipli, dalavereli hiçbir işim olmamıştır.

Şimdiye kadar hak bildiğim yollarda açıkça çalıştım. Daima hakkı savundum, millî menfaatlerin yanında oldum. Bundan sonra da böyle olmaya devam edeceğim.

Sayın arkadaşlar,

Ordu içerisinde bazı arkadaşlarım gizli bir tertip peşindelermiş ve benden emir alıyorlarmış,

Kimdir, bu benden emir aldıkları iddia edilenler?

Bu arkadaşlarım ömürlerini millî hizmet uğruna harcamış en buhranlı günlerde Anayasayı ve demokratik nizamı savunmuş ve bu gayretlerinden dolayı elleri öpülmüş kimselerdir.

Arkadaşlarım,

Erinden en büyük komutanına kadar Türk Ordusunun şerefli mensuplarını dışardan emir alma töhmetinden tenzih ederim.

Türk Ordusu hiçbir zaman, hiçbir ahval ve şerait içerisinde kimsenin kulu kölesi olmamış, kimsenin şahsına bağlanmamış daima ve daima millî hizmet şuuru içerisinde asıl vazifelerine bağlı kalmıştır.

Ve öyle kalacaktır.

Muhterem arkadaşlarım,

Millet huzurunda, Yüce Senato huzurunda bana iftira edenleri ıslahata davet ediyorum. Ve Türk savcılarını vazifeye çağırıyorum.

Saygılarımla. (Alkışlar)

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

1. — *Cumhuriyet Senatosu İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzük Komisyonu raporu (2/15) (S. Sayısı : 65 e ek) (1)*

BAŞKAN — İçtüzüğümüzün eski 139, yeni 134 ncü maddesinin müzakeresinde kalmıştık. Şimdi yeni 134 ncü maddenin müzakeresine başlıyoruz.

Üçüncü Bölüm

Disiplin Cezaları

MADDE 134. — C. Senatosu üyeleri hakkında uygulanacak disiplin cezaları şunlardır :

1. İhtar;
2. Takbih;
3. Geçici olarak C. Senatosundan çıkarılmak.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İhtar Cezası

MADDE 135. — İhtar cezasını gerektiren hareketler şunlardır :

1. Söz kesmek;
2. Düzeni ve sükûneti bozmak;
3. Şahsiyatla uğraşmak;

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İhtar cezasının verilmesi ve infazı

MADDE 136. — İhtar cezasını Başkan verir ve infaz eder.

Bir üye ihtarla uğradıktan sonra uysallık gösterip kendini savunmak isterse, oturumun sonunda ona söz verilir.

Başkan, üyenin açıklamalarını yeterli görmezse ihtarını ipka eder. Bir üye aynı birleşimde iki defa ihtar cezasına uğrarsa durum tutanak özetine geçirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(1) 65 e ek S. Sayılı basmayazı 24 . 10 . 1962 tarihli 95 ncü Birleşim tutanağı sonundadır.

Bir birleşimde iki ihtar

MADDE 137. — Bir birleşimde iki defa ihtar cezasına uğriyan bir üye o birleşim sonuna kadar söz söylemekten alıkonulmasına, Başkanın teklifi üzerine, C. Senatosu görüşmesiz işari oyla karar verir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Buyurunuz, Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, «bir üyenin» olacaktır. «İki defa ihtar cezasına uğriyan bir üyenin» olacaktır.

MUSTAFA YILMAZ İNCEOĞLU (Afyon Karahisar) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz.

MUSTAFA YILMAZ İNCEOĞLU (Afyon Karahisar) — Efendim, bunun başlığının «Bir birleşimde iki ihtar» olması icabetmez. «Birleşimin sonuna kadar söylemekten men» olması icabeder. Zaten maddenin içerisinde de bu husus belirtilmiştir. Bunun başlığına «Birleşimin sonuna kadar söz söylemekten men» demek lâzımgelir.

BAŞKAN — Sayın Sözcü, haklı gibi geliyor bana.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Kabul ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Maddeyi bu tashihlerle reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Takbih cezası

MADDE 138. — Takbih cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Aynı oturumda iki defa ihtar cezası görüldüğü halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek;

2. Bir ay içinde üç defa ihtar cezasına uğramak;

3. C. Senatosunda bir gürültüye sebeb olmak veya C. Senatosunun işlerine katılmaktan çekilmek için bir anlaşma yapmaya Genel Kurulda açıkça ve gürütülü bir surette önayak olmak;

4. Arkadaşlarından bir veya birkaçını tahkir veya tehdidetmek.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

C. Senatosundan geçici olarak çıkarılmak cezası

MADDE 139. — C. Senatosundan geçici olarak çıkarılmak cezasını gerektiren haller şunlardır :

1. Takbih cezasına uğradığı halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek;

2. Aynı birleşimde 3 defa takbih cezasına uğramak;

3. C. Senatosunu, Millet Meclisini, Cumhurbaşkanını, C. Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Hükümeti, Başbakanı, tahkir veya tehdidetmek;

4. Toplantı salonunda veya C. Senatosu veya Millet Meclisi binası içinde başka bir suç işlemek.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Ağırnaslı.

NIYAZİ AĞIRNASLI (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; Bütçe Karma Komisyonundaki mesaimiz dolayısıyla buradaki tüzük müzakerelerine devam edemedim.

Yalnız, burada dinlemiş bulunduğum bu madde hükmünün biraz ağır olduğu zehabındayım. Bu şerefli Meclisten mahrum edilme cezasına, tahkir sayılabilecek haller arasında ne bileyim; Başvekil, Senato Başkanı, Cumhurbaşkanını filân deyip, birtakım isimler sayıyoruz. Evet ama, bunun ölçüsü ne olacaktır? Bu filânlar, bana biraz fazlaca geliyor. Komisyon-dan, biraz daha muhterem Senatoyu tenvir etmelerini, ondan sonra da bu hususu daha iyi bir şekle koymaları, daha iyi olmaz mı? Mâruzatım, sadece bundan ibarettir.

BAŞKAN — Buyurunuz, Sayın Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Efendim, ben sözüme başlamadan evvel bu zihniyetin karşısında olduğumu belirtmek isterim. Sayın Komisyon çocuk azarlar gibi tutmuş bir madde ortaya getirmiş. Neymiş suçları bu üyelerin? Şunlar arkadaşlar :

«Takbih cezasına uğradığı halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek.» Eski 143, yeni 138 nei maddede takbih cezalarının neler olduğu anlaşılıyor. «Aynı oturumda iki defa ihtar cezası görüldüğü halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek.» Meçhul bir tâbir. Ama hiçolmazsa iki defa takbih cezası alan densin. Bunu da dememiş.

«Bu hallerden vazgeçmemek» Bir kere bu cezaya muhatabolduğumu, ikinci kere de halin şudur deyip, öyle mi bir ceza tatbik edilecektir? Vazgeçmemek diye bir şey olamaz. İki defa takbih cezası alanlar hakkında bu madde tatbik edilir demek lâzım. Yani maddenin hukuki bir izahı da yok. Yine arz ediyorum; bu şekilde hareket katiyen doğru değildir.

Aynı Birleşimde üç defa takbih cezasına uğramak. Bu da yanlışır arkadaşlar. Vazifesini yaparken olgunlukla fikirlerini söylemiş, fikirlerini savunurken sözlerinin arasında hakaret var diye o üyeyi cezalandırmak olamaz, bu hareket tamamen antidemokratiktir, Anayasaya ve hukuk kaidelerine muhaliftir. Bu tarz ifade bir çocuğu azarlar gibi geliyor bana. Hiç kimse bizi burada şunları serd edip de konuşturmadan alakoyamaz, buna mâni olamaz. Vazife yapmaya geldik biz buraya. Şimdi 3 neü fıkraya bakalım.

«C. Senatosunun, Millet Meclisini, Cumhurbaşkanını, C. Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Hükümeti, Başbakanı, tahkir veya tehdidetmek»

«Yani, nerde ise, bir kimsenin, diğer bir kimse ile olan münakaşalarına dahi takbih cezası verilecek. Cumhuriyet Senatosu Başkanı, burada toplantıya riyaset ediyor. Ben burada bir mevzuu hakkında konuşmak istiyorum; o, konuşturmam diyor. Ben diyorum ki, bu tutumunuz benim düşüncüm ve anlayış tarzıma zıttır, diyorum. Şahsi görüyorsunuz. Umumi kaidelerle, bu görüşünüz kabili telif değildir. Bu tutumunuz diyorum. Olur ya, benim bu düşüncelerimi, bu çekişmemi dahi tahkir sayacaklar. Ve bu da tabii ki pek de munis sözlerle olmayacaktır. Biraz ileri gidip çekişmeli olacaktır. Ama benim burada konuşma yine heyeti umumiye karar verecektir. Belki de ben haklı çıkacağım. Bunu tahkir mi sayacaktır? Hangi makam tahkir sayacak da beni bu Meclis çalışmalarından muvakkat da olsa alıkoyacaktır.

Ben Başbakana geldim, çattım. Her halde bir sözlü soru verdim. Başbakan geldi, istediği gibi bu sözlü soruma cevap verdi. Katiyen kendisi beni ve Heyeti Umumiye'yi tatmin edici bir cevap vermedi. Ve haklı olarak da çattım, cidden çattım. Yani şahsi bir mücadele yok. Bir fikir münakaşası. Peki bu çatma olacak, bir hakaret telâki edilecek diye, ben buradan çekilecek miyim? Olmaz böyle şey arkadaşlar. Ya ne olur? Yukarıki

maddelerde geçti. Bizim teşrii mäsuniyetimizi kaldıracak haller tadadedildi. Eğer bu hareketler suç mahiyetinde olursa, yani çatmalar ve sarf edilen sözler hakaret mahiyetinde telâki, edilirse ve vazifemizin hudut ve şümülü dışında olursa bir teşrii masuniyetin kalkmasına müneer olur. Yoksa burada memleket meseleleri münakaşa edilirken, bunları tadadetmek suretiyle, bir üyenin söylediği sözlerden dolayı Meclisten dışarı çıkarılması hiçbir suretle terviçedilemez. Bu, tamamen antidemokratik bir zihniyetin ifadesi olur. Toplantı salonunda veyahut Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisi binası içerisinde başka bir suç işlemek. Ne imiş bu suç, acaba? Sorabilir miyim, bunu, bu muhterem komisyon üyelerinden? Suçtan maksat nedir, neyi kastediyorlar? Hangi haller suç olacaktır? Nedir bu suç? Bir tokat atmak mı? Affedersiniz birinin yüzüne yanlışlıkla tükürmek mi, birinin ayağına çelme takmak mı, nedir bu çocukça hareketlerin mahiyeti? Başka bir suç işlemek. Bunların mahiyeti nedir? Ben burada, bir suç işliyeceğim, yani, suçun aslî unsuru veya şekli ve mahiyeti belirtilmediği gibi umumi mânada bunu şümullendiren, mahiyetini tebellür ettiren bir ifade tarzı da yok, maddenin içerisinde. Binaenaleyh, şu 144, şimdiki 139 neü maddenin sureti mutlâkade terviçedilecek bir tarafı yoktur. İnsafla düşünelim, bu cezalar çok ağırdır ve kendimizi itham etme mahiyetindedir. 40 yaşını geçmiş yüksek tahsil yapmış kültürlü insanlar olarak buraya gelen kimselerin ne yapıp yapmıyacağını kendilerine bırakmak icabeder. Milleti temsilen, memleketi temsilen buraya gelip fikir söyleyecek insanların elbette birbirine çatması olacaktır. Bu fikri bir mücadeledir.

Bunu, tahkir etti, gürültü çıkardı diye böyle bir cezaya müstehak olamaz. Elbette burada fikirler çarpışacaktır. Belki de bu münakaşalardan gürültü çıkacaktır. Burada, fikrini söyledi, gürültü çıkmasına sebeb oldu. Kaldı ki haklı ise, o üyeye sen gürültü çıkardın da, ceza vermek, nasıl olur?... kelime bulmakta müşkülât çekiyorum o üyeyi bütün bunlardan dolayı Senato'yu terke davet etmek, müdafaası olmayan bir fikirdir. Bu maddeyi komisyon nasıl getirmişti; anlamak mümkün değildir. Komisyondan istirham ediyorum, bu maddeyi daha başka bir şekilde kaleme almak ve şu Meclisin mehabetini düşünerek, buna göre bir fikirleri varsa, maddeyi bu şekilde kaleme alma-

ları mümkünse geri alsınlar. Bunları bu şekilde tanzim edip, getirsinler. Yoksa, bu maddenin sureti mutlâkade kabul edilmemesi lâzımgelir, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Atalay, buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Kalpaklıoğlu, 144 ncü maddenin antidemokratik olduğunu, komisyonun bunu nereden ve niçin getirdiğini, Muhterem Heyetin 40 yaşını doldurmuş üyelerinin inzibatı gerektiren işlemlerinin vicdanlarına bağlı olduğu gibi, çok cazip bir teklif ve temennide bulundular.

Şimdi meseleleri objektif hukuk kaidelerine göre izlemek mecburiyetindeyiz. Komisyon bu maddeyi yeni mi getiriyor, yâni bâzı ahvalde bâzı inzibâtı muamelelerden dolayı Sayın üyelerin geçici olarak dışarıya çıkarılması keyfiyetini komisyon hukuk mevzuatımıza durduğu yerden mi getiriyor, bunun evveliyatı var mıdır? Bütün bu hususları incelemek icabeder.

Komisyonumuz bunu, şimdiye kadar tatbik edilen ve meri bulunan İktüzüğün 188 ncı maddesinden aynen almıştır. Şimdiye kadar tatbik edilen tüzükten aktarılmıştır. Ne olmuştur? Bâzı şeyler var. Meselâ, bir Meclis üyesinin diğer bir Meclisin Reisine vâkı her hangi bir tehdidi veya hakareti dolayısı ile inzibati muameleye tâbi tutulup tutulmaması hususunda yeni bir hüküm getiriyorlar. Bu mümkün müdür, değil midir? Evveleminde bunun karşılıklı olması lâzımdır. Bunu hükme bağlarken diğer meclisin ne düşündüğünü bilmek lâzım. Nasıl hukuk da Devletlerarası münasebette kendi başkanlarına vâkı hakaretten dolayı diğer devlet bir müeyyide tatbik ediyorsa, kendi mevzuatına bu hususu alıyorsa. Bir Meclisin de hukukun umumi prensiplerine uyarak bunu kendi mevzuatına alması lâzımdır. Bu husus yenidir. Fakat diğer hükümler eski İktüzükten aktarılmıştır. Bugün parlâmentoların iktüzükleri aşağı yukarı anayasalarının aynıdır. Şimdi, Sayın Kalpaklıoğluna İtalyan İktüzüğünün 46 ncı maddesini okuyayım; en demokratik, en ileri İtalyan İktüzüğünün 46 ncı maddesi:

«Aynı oturumda ikinci bir ihtardan sonra Başkan Senatoya, ihtar itaat etmiyen senatörün oturum sonuna kadar salondan çıkarılmasını teklif eder ve daha ağır hallerde kendisine tevbih cezası verir. Salondan çıkarılma veya tevbih, senatörün Mecliste gürültü çıkarma-

sı veya nizamı bozması veya hakaretlere ve elle tecavüzlere kalkması hallerinde daha önceden ihtarla bulunulmadan önce de Senatoya... teklif edebilir.»

Görülüyor ki, burada daha çok ağırlatıcı ve sıra gözetmeden İtalya Cumhuriyet Senatosu üyelerini, Riyaset Divanı daha kolay şartlar içinde inzibati işleme tâbi tutarak dışarı çıkarmak hakkına sahiptir. Bizim komisyonun getirdiği ise bâzı şartlara bağlıdır.

Sonra kıymetli arkadaşımın üzerinde durduğu bir husus vardır. Bundan sonra gelecek maddeyi okurlarsa, görürler ki, bu çıkarmalar Riyasetin takdirine bağlı değildir. Bu çıkarma, Umumi Heyetin oyuna bağlı olan bir husustur. Yoksa, Riyaset Divanının her hangi bir söz dolayısı ile demin burada ifade edildiği şekilde Reisle üye arasındaki bir münakaşanın seyri içinde; reisin üyeye ceza verebileceği ve dışarı çıkarabileceği şeklinde değildir. Reis bunu kolay kolay takdir eder veya etmez, ama mühim olan reisin hüküm verememesi hattâ Riyaset Makamının bile kolay kolay takdir edememesi. Riyaset Divanının tek takdirine kalacak şey, böyle bir suçu gerektiren bir işlemten dolayı üyeyi bu nevi bir inzibati muameleye tâbi tutma teklifini yapmaktır. Umumi Heyet elbetteki Riyaset Divanının bu teklifi ile bağlı değildir, işari oyla meseleyi halledecektir. Onun için bu hususları buradan çıkartmayı gerektiren bir sebep yoktur. Aynı zamanda geçmiş İktüzükte mevcut, Fransa'da, İtalya'da dünyanın demokratik bütün memleketlerin üyeler için haklar sonsuz değildir ve bir nizama bağlıdır. Hepsinde de birtakım inzibati muameleler vardır ve var olacaktır. Çünkü parlâmentolar siyasi hizmetleri teşriî vazifelerle birlikte yapan heyetlerdir. Zaman zaman heyecanlı olaylar olur. Bu olayların önlenmesi için gerek Riyaset Divanları ve gerek Umumi Heyetin birer müeyyideye tabi tutulması lâzımdır. Ama biz demek istemiyoruz ki, arkadaşımızın bahsettiği gibi, burada mektep talebelerinin tecziyesi şeklinde olsun. Yani 1877 de Meclisi Mebusanın da Ahmet Vefik Paşanın mebusları azarlaması şeklinde bir silâhla ve keyfi muamelelerle değil. Umumi Heyetin kendisinin yetkisi dâhilinde üyeler hakkında icabında bu tedbiri almak. Muzdar kaldığı takdirde tatbik edilebilecektir. Takdir buyurursunuz ki, Yüksek Heyeti-

niz bir seneyi geçen bir zaman içerisinde Riya-set Divanı tarafından 1 - 2 söz kesme teşebbüsünün dışında inzibati muamelelerin hiçbirisine tevessül etmemiştir. Ama bu demek değildir ki, bu madde kaldırılmalı. Bütün dünya içtüzüklerinde bulunan bu maddenin, bizim içtüzüğümüzde de bulunması lâzım ve yerindedir. Ama hepimizin gönlü ister ki, bu muazzaz çatı altında, bu kürsü-i muallâda diyelim, hiçbir zaman böyle disiplin muameleleri tatbik edilmesin. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Seren.

SUAT SEREN (İsparta) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım, Sırrı Atalay arkadaşımızın bu maddenin Tüzüğün 188 nci maddesinden iktibas edildiğini belirttiler. Ben de okudum, fakat o şekilde iktibas yapılmış ki; hem mâna değişmiş. Hem de lüzum olmıyan bazı isimler buraya ilâve edilmiş. Müsaade buyurursanız 188 nci maddede bir numaraya tekabül eden kısmı okuyayım.

Madde 188 :

1. Takbih cezasına uğradığı halde, bunu müstelzim hareketlerden vazgeçmemek.

Bizim şimdiki metinde «Takbih cezasına uğradığı halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek.» Bunu gerektiren diye çevirmişler.

İkinci «Aynı birleşimde üç defa takbih cezasına uğramak.»

188 nci madde metninde ise «Aynı inikatta üç kere takbih cezasına uğramak.» Burada ikinci fıkrayı 3 neü fıkra yapmışlar. «C. Senatosunu, Millet Meclisini, Cumhurbaşkanını, C. Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Hükümeti, Başbakanı, tahkir veya tehdit etmek;».

Eski 188 nci madde ise şudur; «Reisicumhuru, Meclis Reisini ve Meclis ve Heyeti Hükümeti» Bakınız, toplu olarak Heyeti Hükümeti diyor, Başbakanı dahi ayırmamış. «Tehdit veya tahkir» değil. «Tehdit ve tahkir etmek». Yani iki suç birleşirse, o zaman. Eski şeyden ne kadar terakki etmişiz, görüyorsunuz.

Üçüncüsü, asıl arkadaşlarımızın dokunduğu mesele «toplantı salonunda veyahut Cumhuriyet Senatosu veya Millet Meclisi Meclis binası içinde başka bir suç işlemek» Buradaki hükmün şümulü gayet geniş. Halbuki aslındaki maddede «Meclis binaları ve müstemilâti dâhilinde memnun bir fiili irtikâbetmek» diyor. Yani Meclisçe menedi-

len bir yasak fiili irtikâbetmek başka, Mecliste bir suç işlemek ayrı şey. Bu zaman Mecliste memnu fiiller ne ise arkadaşların ona riayet etmesi lâzımdır. Eski metinden aktarılırken bu hüküm hatalı aktarılmıştır. Bunu arz etmek için huzuru-nuza geldim, özür dilerim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Efendim, kıymetli arkadaşım Atalay'ı dinledim.

1950 ilâ 1960 seneleri arasında bir hâdise olmuştı ve kendileri belki bugünü yaşamışlardır ve biliyorlardır. O zamanki İctüzük hükmüne muğayir olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun Mecliste çıkardığı gürültü muvacehesinde bu madde tatbik edilmiş ve kendileri dışarı çıkmadıkları için bir kısım üyeler polisle çıkarılmışlardır. O zamanki tenkidlerini kendileri elbette hatırlarlar. Acaba kıymetli arkadaşım o zaman ne dediler? Arz ettiğim gibi kendileri bu hali yaşamıştır da.

O halde o zaman bu madde antidemokratik idi ve bu zihniyet, demokratik anlayışla kabiletelif değildi de, bugün neden bu maddenin arkasına sığınmak ister? Görüyoruz ki, dün şikâyet ettikleri bu maddenin bugün buraya aynen getirilmesi karşısında eğer, dünkü düşünceleri ve söylediklerini aynen kabul ediyorlarsa, fikirlerinde bir değişiklik yoksa, zıt iki fıkranın kabiletelif olması muvacehesinde bunun müdafaası mümkün değildir.

Sonra arkadaşlarım, burada bir madde var. «Millet Meclisi Başkanını» deniyor. Benim, Millet Meclisi Başkanı ile ne alıp vereceğim var? Ben senatörüm, mevzuumuz Senato içinde olacak hâdiselerde burada olacak. Millet Meclisi Reisi ile benim aramda şu tahaddüsü mümkün olan hâdise nasıl zuhur edecek?

Beni, onun her hangi bir hareketi bağliyabilir mi? Biz diyoruz ki, Senato olarak, Millet Meclisinin emri altına girmiyelim. Ve bu şikâyeti sık sık muhterem arkadaşım yapar. Senato, Millet Meclisinin emrinde değildir, onun emri altına girmemelidir, falan diye beyanlarda bulunduğu halde görüyoruz ki, bütün bunlara rağmen arkadaşım burada bu maddeyi de müdafa ediyor. Millet Meclisi Reisinin hiçbir şümulü yok.

Sonra biraz evvel de arz ettiğim gibi, Cumhuriyet Senatosu Başkanı, için de fikrimi arz ettim. Senato Başkanından kasıt birinci Başkan mıdır, yoksa Senatoya Başkanlık eden Başkanvekilleri

de bu maddenin hudut ve şümülü içine girer mi? Görülüyor ki, burada da bir boşluk vardır.

Sonra arkadaşımız İtalyan hukukundan bahisle bir madde okudular. Sonra arkasından - hepimizin her lisanı bilmediğini ve o lisanlarda ki içtüzükleri okumadığımızı biliyor, ama bunların hepsini kendileri de okumamışlardır ve okumadıkları halde - bir hüküm vaz'ettiler. «Bütün dünya parlâmentolarında böyledir» diye. Muhterem arkadaşımın kendisine soruyorum; bir kere İtalya Parlâmentosu, en demokratik nizamı kabul etmiş bir parlâmento nizamı içerisinde yaşıyor diye benim, onun vaz'etmiş olduğu bu hükümü kabul etmem gerekmez. İtalya, arkadaşımın zannettiği gibi ileridir, ama en ileri demokratik nizamın tam mânasıyla içine girmiş bir memleket değildir. Ama fikirlerini kuvvetlendirmek için bunu da vaz'ettiler ve «İtalya İçtüzüğü, en demokratik, en ileri bir içtüzüktür» dediler. Ve arkasından büyük bir fikir, «bütün parlâmento nizamlarında bu hükümler vardır» buyurdular. Yoktur arkadaşlarım. Kendisine soruyorum, acaba Amerikan parlâmentosunda tatbik edilen böyle bir nizam var mıdır, okumuşlar mıdır, acaba? Niçin o halde bunu, bütün parlâmento hukuku içinde mütalâa ve muhafaza ederek, vardır diye bizi bu hükmün arkasından sürüklemek isterler? Bunu söyleyecek arkadaşımın, bizzat buraya gelip onların tüzüklerindeki bu maddelerini okumaları iktiza eder.

Kaldı ki, arkadaşımız Suat Beyin dediği gibi ilk İçtüzüğün maddeleri aynen kabul edilmemiştir. Aynen aktarılmamıştır. Sonra bunun üzerinde tekrar duruyorum. Toplantı salonunda veya hut Cumhuriyet Senatosu salonu veya Millet Meclisi binası içinde başka bir suç işlemek. «O kadar şümüllü ve muğlak bir şey ki, ne kastediliyor bununla? Yani şu maddenin şu şekildeki vaz'ı ile bunun tatbik kabiliyeti nasıl olacaktır? Gerçi, arkadaşım bir açık kapı buldu. Diyor ki, «Bunların Riyasetçe hemen tatbiki mümkün değildir. Heyeti Umumiyeye arz edilecek; kabul edilirse tatbik edilecek.» Riyasetçe Heyeti Umumiyeye arz edilse dahi bizim kendi teşriî organımızın, bu çatının altında toplantı halindeyken, şurada vazife yapmamızla kabili telif olmayacak ve hattâ bizleri ferdan ferdan küçük düşürecek bir şekilde şu fiiller cezalandırılmaya müncer olup da bizim, bir vazife yapmamızı alıkoyacak şekilde dışarıya çıkarılmamızı

nasıl kabul ederiz? Yani biz bir silâh imal ediyoruz ve bu silâhı kendimize kullanmak üzere ortaya koyuyoruz. Her şeyden evvel ben bu silâha mugayirim; onun karşısındayım. Vazifemizi tam ve kâmil yapmak için bu silâhı imal etmemek lâzımdır. Bu bakımdan şimdi ben ısrar ediyor ve diyorum ki, muhterem komisyon bunu geri alsın, bütün parlâmentolarda tatbik edilen şekil ne ise, ona göre durumu mukayese ve tetkik etsinler, ondan sonra bu maddeyi getirsinler; veyahut büsbütün kaldırsınlar. Yukarıda da arz ettim, tekrarda fayda görmediğim için üzerinde duracak değilim, yalnız bir arkadaşımın da ifade ettiği gibi Millet Meclisi Başkanının buraya konulması sureti katıyede doğru değildir. Cumhuriyet Senatosu salonunda suç işleme tâbiri meğhuldür. Sureti mutlakada, demokratik bir fikir anlayışı içerisinde bu durumun mütalâa edilmesine imkân olmadığı kanatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlar, değerli arkadaşım Kalpaklıoğlu komisyonun bu maddeyi kendi kendilerine iddia ettiği ve Yüksek Huzurunuzda getirdiği intibai ile konuştular. Bunun böyle olmadığını biraz evvel konuşan Sırrı Atalay arkadaşımız ifade buyurdular. Şimdi ben de Yüksek Huzurunuzda durumu izaha çalışacağım.

Evvelâ Anayasamızın geçici 3 nci maddesi, Bu Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Millet Meclisinin ve Cumhuriyet Senatosunun toplantı ve çalışmaları için, kendi İçtüzükleri yapılmaya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27 Ekim 1957 tarihinden önce yürürlükte olan İçtüzüğü hükümleri uygulanır» diye bir hüküm sevk edilmiştir. Kurucu Meclisin kabul ettiği ve referanduma sunulduğu Anayasada böyle bir hüküm mevcuttur. Bu Anayasa sözü geçen İçtüzüğün yürürlükte olacağını, gerek Cumhuriyet Senatosunun ve gerekse Millet Meclisinin ve birleşik toplantıların müzakereleri bu İçtüzüğe göre uygulanacağı da ifade ediyor. Bundan sonra söz konusu olan inzibati hükümler yürürlükte olan, yani bir yıldan fazla bir zamandan beri Anayasanın hükmüne göre yürürlükte olan İçtüzüğün 188 nci maddesinden hemen hemen bu madde aynen alınmış bulunmaktadır. Arkadaşlarımız bu-

rada bâzı şeylere takıldılar. Meselâ, burada Millet Meclisi Başkanı tâbiri geçtiği halde, komisyonun getirdiği metinde hem C. Senatosu Başkanı, hem Millet Meclisi Başkanı tâbirleri konmuştur; Cumhuriyet Senato kürsüsünden konuşan bir hatip Millet Meclisi Başkanına karşı hakaretâmiz sözler sarf ederse bu durum muvacehesinde dışarıya çıkarılmaması lâzımgelir. Hiç olmazsa bunun, asgari müteakabiliyet esasına göre olması iktiza eder. Millet Meclisi İftüzüğünde de buna benzer bir hükmün konulması veya koyduğunun anlaşılması icabeder» buyurdular. Biz, bu söz konusu olan 188 nci maddenin ne şekilde tedvin edildiğini araştırdık. (Bu araştırmalarımız esnasında da yabancı kaynaklara başvurulduğunu anladık. Yabancı kaynaklarda bize hak verecek şekilde yani yalnız Senato Başkanının değil Millet Meclisi Başkanının da bu şekilde bir hakarete uğraması halinde çıkarma cezasının uygulandığını gördük. Fakat o zaman bizde, tek Meclis olduğu için, ayrı ayrı yazılmamış yalnız «Millet Meclisi Başkanı» demekle yetinilmiş. Halbuki yabancı kaynaklarda, diğer Meclisin Başkanı da zikredilmektedir. Şimdi bizde de çift Meclis olduğuna göre, her iki Meclis Başkanına da dil uzatılması halinde cezalandırmanın uygun olacağını göz önünde tutarak ikisini de zikrettik.

En yeni olarak, muhtelif tadiller geçirmiş ve son tadil şekliyle 1961 tarihli Fransız İftüzüğünün 95 nci maddesinde aynen, bizim maddemizden çok daha geniş olarak Cumhurbaşkanına, Başbakanı, Hükümet üyelerine ve Anayasa tarafından derpiş edilen Meclislere karşı küfür, tahrik veya tehditlerden suçlu olan demektir. Anayasa tarafından derpiş edilen Meclisler deyince; tabiatıyla buna Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosu girdiği gibi, ayrıca Anayasayla derpiş olunan diğer Meclisler de akla gelmektedir. Fransız Anayasasında olduğu gibi meseleyi o kadar geniş mânasında mütalâa etmedik. Meselâ Fransız Anayasasınca derpiş edilmiş Anayasa Mahkemesi, Yargıtaya, teşekküllere dil uzatanlar da bu maddenin şümulüne giriyor. Biz oraya kadar gitmedik.

Arkadaşımı tatmin etmek için maddeyi aynen okuyorum :

«Takbih cezasına mukavemet eden veya bu müeyyideye iki defa mâruz kalan, açık oturumda zor kullanmaya müracaat eden, sonra Sena-

toya veya Başkanına karşı hakaretten suçlu olan, Cumhurbaşkanına, Başbakanı» - Başkan tâbirini açıkça tasrih etmiş, Başbakan demiş - «Hükümet üyelerine ve Anayasa tarafından derpiş edilen Meclislere karşı küfür, tahrik ve tehditlerden suçlu olan, takbih cezasına mâruz kaldıktan sonra bu kaidelerin yeni bir ihlâlinden suçlu olan her senatör, Senato üyesine karşı, Senato binasından, muvakkaten ihraçlı takbih cezası verir.» Yani hem muvakkaten ihraç ve hem de takbih cezası verir, diyor. Yine aynı hükümler 17 Kasım 1950 de kabul edilen İtalyan İftüzüğünde de aynı hükümler mevcuttur. Arkadaşımız İtalyan İftüzüğünden bahsettiler. Anayasamız birçok Batı memleketlerinin Anayasalarından faydalanmak suretiyle hazırlanmış olduğuna göre en fazla istifade edilen ve başlıca kaynak olan da İtalyan Anayasası bulunduğuna göre buna muvazi olarak İtalyan İftüzüğüne müracaat edilmiş ve bundan bahsedilmiştir. Eski maddede memnu fiil tâbiri mevcuttu. Son tarifte bu kaldırılmış yerine memnu yerine suç tâbiri kullanılmıştır. Arkadaşım uzun müddet ceza hâkimliği yapmıştır. Suç kelimesinin neyi kastedtiğini herkesten daha iyi bilirler. Şu suç da var mı, bu suç da var mı, diye sordular. Böylece teker teker suçları saymaya lüzum yoktur. Bunları zaten Ceza Kanunu tâyin etmiştir. Kendileri de meslek hayatında bunları herkesten çok tatbik etmişlerdir. Herkesten iyi bilirler.

Eski metindeki, «memnu fiil» terimi, «suç» teriminden daha geniştir. Çünkü memnu fiilin içine suç girdiği gibi suç olmıyan inzıbatı bâzı haller de girebilir. Onun için biz, böyle tereddütler doğurabilecek bir terimi kullanmaktan ziyade, kanunda manâsı ve medlûlü belli olan bir terimi tercih ettik ve «suç» dedik. Yabancı tüzüklerde de sarahaten böyle kullanılmaktadır. Hattâ Fransız İftüzüğünde daha ileri, böyle bir hâdise olması halinde Senato tatil ediliyor. Saveıya haber veriliyor, şu oluyor bu oluyor. Aşağıda gelecek hükümlerle bunlar halledildiği için biz böyle bir lüzum görmedik.

Şimdi mâruzatımı hülâsa etmek icabederse, bu madde yeni bir hüküm getirmiyor, arkadaşımın da ifade buyurduğu gibi bir seneden beri yürürlükte olan bu maddeye hamdolsun, bizim Senatamızda böyle cezalara, hattâ ihtar cezasına dahi müracaat zarureti hâsıl olmamıştır.

Hâsıl olmamıştır ama bu madde Senatonun İçtüzüğünde bir müeyyide olarak, ne olur ne olmaz ilerde bir ihtiyaç hâsıl olur düşüncesiyle mevcut olması zaruridir.

Binaenaleyh, madde, bizzat Anayasanın emrettiği bir tüzüğün yürürlükte olması bakımından, Anayasaya, İnsan Haklarına, demokratik prensiplere aykırı olan hiçbir hüküm yoktur. En yeni Batı içtüzüklerinde olduğu gibi bizim eski İçtüzüğümüzde mevcuttur. Binaenaleyh bu maddenin mesnedi hukuki membaları komisyonca tesbit edildikten sonra ele alınmıştır. Ezbere olarak alınmamıştır. Sadece bu gerekçe ile alınmış değildir. Bu itibarla maddenin aynen kabul edilmesini istirham ederim.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim, müsaade ederseniz Komisyon Sözcüsünden bir sual sormak istiyorum. Biliyorsunuz üzerinde konuşulan 144 ncü maddenin 3 ncü fıkrasıdır. Burada tehdit edilenlerden bahsedilmektedir. Sayın Sözcü, Hükümet ve Başkanın tehdidi hakkında bir misal verebilirler mi? Burada Bakanlar zikredilmiyor ise sadece Başbakanın zikredilmesi nasıl olur? Fransız İçtüzüğünde böyle bir şey var mıdır?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Fransız İçtüzüğünde böyle bir şey yoktur.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — O halde bunu nereden ve niçin almışlar?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hemen arz edeyim ki; Allaha şükürler olsun tatbikatı bol olan bir madde karşısında değiliz. Bugün komisyon olarak Parlâmento içinde emsaller verecek durumda değiliz. Ancak buyurduğunuz gibi Fransız İçtüzüğünde de bizim eski İçtüzüğümüzde olduğu gibi «tahrik ve tehdit» diyor. Bizim eski İçtüzüğümüzde olan Fransız İçtüzüğünde de aynen vardır. O halde biz bunu aynen alalım diye bir şey düşünmüş değiliz. Biraz evvel sayın arkadaşlarımın bana hatırlattıkları gibi Ceza Kanunumuzun belli maddesinde, zaten bu fiiller suç olarak vasıflandırılmıştır. Ceza Kanunu bakımından da bunlar ceza tehdidi altına konulmuş suçlardır. Bu suçları burada teşrii masuniyetin zırhına bütününe kürsüde böyle alenen işlemesi ve buna rağmen senatör arkadaşın kendisine hiçbir

müeyyide tatbik edilmemesi uygun görülmediği için ve müzakerelerin selâmeti bakımından da, birbirine mukabele bahis konusu olup, tehdit ve tahkir ile mukabelenin, Senatonun çatısı dışında bulunması düşüncesi ile bu müeyyide bu-
raya vaz'edilmiş bulunuyor.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim, sorum cevaplandırılmadı. Ben şu iki hususu sormuştum: «Neden acaba yalnız Başbakan zikredilmiştir de diğer Bakanlar buna dâhil edilmemiştir. Bunun Fransız İçtüzüğünde böyle olmasından başka bir sebebi var mıdır? Neden Başbakan bu imtiyaza sahip kılınmıştır. Bunun bir esbabı mucibesi var mıdır?»

İkincisi, ben ne söylersem Hükümeti tehdit etmiş olurum, ne söylersem Hükümeti tahkir etmiş olurum? Meselâ, ben:

«Hükümet bu tutumunda devam ederse düşer...» dersem, bu tehdit midir? Ben Hükümeti düşürmekle tehdit edersem acaba bu bir tehdit sayılıp da ben dışarı mı çıkarılacağım.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Bunların tehditle alâkası yoktur. Bunlar fikirlerdir. Buradaki tehdit ve tahkir Ceza Kanununun anladığı mânâdadır.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Tehdit veya tahkir deniyor. Tehdit ve tahkir denmiyor. Tek başına tehdit dahi bir suç olarak konulmuştur. Sayın sözcü bir iki misal verebilirler mi?

BAŞKAN — Ben de Sayın Artus'un bir noktayı izah etmesini istiyeceğim. Fransız İçtüzüğünde «Hükümeti» demiyor. «Hükümet üyeleri» diyor. Orada özel kişilere mâtuf bir hüküm var. Bu nokta acaba niçin değiştirilmiş?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Fransız İçtüzüğünde Hükümet üyeleri değil, Hükümettir. Hükümet üyelerine tevcih edilecek olan bir tehdit ve tahkiri, çıkarma cezasına çarptırmayı doğru bulmadık. Bunu doğrudan doğruya Hükümetin mânevi şahsiyetine, ki, bu zaten Ceza Kanunumuzda suçtur, bu suçun şumulü içine giren bir fiil olduğu zaman, ancak, çıkarma cezası almayı daha uygun bulduk.

Bu suretle bizim getirdiğimiz metin Fransa İçtüzüğüne nazaran daha teminatlı ve daha senatörün lehinedir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın O'Kan.

SEZAİ O'KAN (Tabii Üye) — Efendim, Türk Milletinin demokratik hayatında yepyeni teşriî bir müessesenin, İktüzüğünü hazırlarken kendi millî bünyemizin hukuk anlayışına, psikolojik gerçeklerine uygun olmasına neden dikkat etmiyoruz, neden kendi millî bünyemizi ve hukuk anlayışımızı esas almıyoruz da İtalyan ve Fransa İktüzüklerini misal olarak gösteriyoruz. Bu husus beni müteessir etmektedir. Lütfen gerekçeleri oradan alınsa bile İtalya ve Fransa İktüzüklerini tekrar etmesinler. Bunu tekrar etmemekte bir mahzur olup olmadığını açıklasınlar. Ben buradan müteessir oluyorum.

İKTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim; sayın arkadaşım benim cevaplarımı galiba yanlış anlamışlar. Ben Fransız, İtalyan İktüzüğünde bu hüküm mevcuttur, onun için bizim kendi İktüzüğümüze aldık demedim. Zaten bu İktüzük müzakerelerinin ta başından itibaren birleşimleri takibeden arkadaşlarımız hatırlıyacaklardır ki buradaki konuşmalarında hiçbir zaman tamamen yabancı İktüzüklere sarılmak suretiyle bir savunmada bulunmadım. Böyle bir şey katıyen söz konusu olmaz. Yabancı İktüzüklere kendi memleketimizin realiteleri bakımından faydalı gördüğümüz hükümleri kontrol bakımından baş vuruyoruz. Aneak, dünyanın hiçbir yerinde olmıyan yepyeni bir şey mi yapıyoruz? Yoksa, başka memleketlerde de böyle şeyler var mı, diye buna başvuruyoruz. Mesele bu. Nitekim bundan evvel, Sayın O'Kan çok iyihattırlıyacaklardır; hazırlayan heyete dahil olmakla iftihar duyduğumuz, Anayasamızın birçok hükümlerinde, esas itibarıyla Türk Milletinin bünyesine göre hazırlanmış olmakla beraber, yabancı kaynaklardan geniş ölçüde faydalanılmıştır. Bu faydalanmada; sırf kendi sevk ettiğimiz hükümlerin isabetliliğinden, hukukiliğinden bir kere daha emin olmak içindir. Bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Artus, bir nokta cevapsız kaldı.

Kalpakkıoğlu «Senato Başkanından kasıt nedir, Riyasetin Başkan vekilleri tarafından işgal edildiği zamanlarda vâkı tehdit ve tecavüzlerinde bunun şumulüne girip girmediğini» sormaktadır.

İKTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Tabii buna hiçbir şüphe yoktur. Başkanvekilleri başkanlık vazifelerini ifa ettikleri sırada kendilerine yapılan bu şekildeki hakaretler bunun şumulüne girmektedir.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Efendim, sayın sözcüden bir soru var.

BAŞKAN — Buyurun.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Devamla) — Efendim diyorlar ki, sayın sözcü: «Eski İktüzükte var» Benden evvel konuşan sayın Suat Seren arkadaşım ifade ettiler fakat bu hususa cevap vermediler. Tüzüğün 188 nci maddesi: «Aynı birleşimde üç defa takbih cezasına uğramak; C. Senatosunun, Millet Meclisini, Cumhurbaşkanını, C. Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanı, Hükümeti Başbakanı tahkir veya tehdit etmek?» Tehdit ve tahkir etmekten kasıt şudur; bunun ikisi bir olursa, bu tatbik edilecektir, arkadaşım aynen aldık diyor. Aynen alınmamış. Tehdit veya tahkir başkadır, tehdit ve tahkir başkadır. Tehdit ve tahkir olursa, ikisi bir arada olursa bu madde tatbik edilir demektir. Halbuki tehdit veya tahkir olursa müstakillen bu cezayı üyeye vermek için kâfi olur. Böylelikle ağırlaşmış oluyor hüküm.

İKTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Şimdi pek tabii yürürlükte olan İktüzüğün bir yenisi yapılırken, oradaki hükümlerin membaalarını bulup ona göre kontrol etmek. Bizim düşüğümüz budur. Bunu yaparken gördük ki, söz konusu madde Fransız İktüzüğünden alınmıştır. Ve Fransız İktüzüğünde «Cumhurbaşkanına, Başbakana, Hükümet üyelerine ve Anayasa tarafından derpiş edilen meclislere karşı tahkir veya tehditlerden» diyor ve devam ediyor.

Şimdi, «veya dediğine göre» her ikisini birden yani, tahkir kâfidir, her ikisine birden lüzum yoktur... Tahkir ve tehdit ikisi beraber. Yalnız tahkir etmek kâfi değil, bir de tehdit etmesi lâzımdır... Hukukçu arkadaşlarımız iyi bilirler, hukukçu olmaya da lüzum yoktur, bu hissi selim ile anlaşılacak bir meseledir. Sadece tahkir etmek veya sadece tehdit etmek kâfi değil, lütfen siz bunun yanında bir de tehdit yapınız, demek doğru olamazdı; bu tıfılâne

bir şey olurdu. Böyle bir hükmün yanlış olacağı için biz bunu düzelttik.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Biraz önce de arz ettiğim gibi, bugün İktüzükler, Anayasalar millî vâsıfları muhafaza etmekle beraber müşterek milletlerin malı olmuştur. Artık demokratik anayasaları tetkik eden, iktüzükleri tetkik eden görür ki, bunlar, yapısı ve çatısı itibarıyla birbirlerinin temel hak ve hürriyetleri bakımından aşağı yukarı benzeridir, birbirlerinin tesiri altında kalırlar. Ve birbirinden çok şey almışlardır. Birbirinden uzak ve birbirinin tecrübelerinden istifade etmeyen ne bir Anayasa ne bir İktüzük gösterebilirsiniz. Birbirinin tesiri altında kalmışlar ve kalacaklardır. İctimai hayatın sosyal bütün cepheleriyle bütün sosyal ve teşrî hizmetler birbirinde istifade edecektir; etmesi daima olagelmış ve olagelecektir.

Hudutlar ve millî düşüncelerle burada artık pek muhafazakâr pek kısıkanç davranmaya imkân yoktur. Ve olmaz. En iyiyi bulurken, mevcut en iyi tecrübeden istifade ederken, başka milletlerin tecrübelerinden de elbet istifade edilecektir. Burada çok hassas millî duygulardan çok, en iyi, en hukukî, en objektif şekli bulmak esas olmalıdır. Bunu bulduğumuz zaman, hayır... Bizim malımız değildir, alamayız, demek mümkün değildir. Sayın O'Kan beni affetsinler mümkün, değildir.

Şimdi Sayın Özgüneş arkadaşım komisyon sözcüsünden sordular, «Tehdit» cevap vereyim. Türk Ceza Kanununun 188 ve mütaakip maddeleri tehdidin unsurlarını saymış bulunmaktır. Hangi ahvalde, neler tehdittir... Hükümeti tehdit etmek nedir?... Meselâ Hükümete «bak sana gösteririm Hükümet, yarın göreceksin neler yapacağım» dediği zaman bir tehdittir. Bir üye kürsüye çıkıp, Hükümete, «Bak ben sana ne yapacağım, senin başına neler getireceğim.» derse işte bu bir tehdittir. Sözle tehdit vardır, yazı ile tehdit vardır. Bir üye burada kürsüye çıkar veya Riyaset Divanına bir yazı verir. «Seni devireceğim, bak sana ne yapacağım» veyahutta «suikast teşebbüsünde bulunacağım» yolunda bir yazı gönderirse bu tehdit suçunun yazılı unsurlarını teşkil eder.

Arkadaşım dediler ki; Kalpakçioğlu, «yıllar yılı şikâyet ettiler, bu disipline ait maddelerden.»

Gerçekten bu 188 nei maddeden dolayı ondan fazla birleşimde Heyeti Umumiye'den çıkanlardan biri de benim. Bu madde hakkımda tatbik olunmuştur. Ve ben 12 birleşim iki bin liraya yakın para cezasıyla beraber bu maddenin nefsinde tatbik edildiğini görmüş bir insanım. Şimdi mesele, karşı tarafta olup, kendisine tatbik edildiği zaman şikâyetçisi olmak ve ama, diğer bir tarihte kendisini, daha geniş hissedip bunu tatbikine taraftar olmak meselesi midir? Şimdi, sevgili kardeşime söyleyeyim; mesele bu değildir. 188 nei maddeden, biz şikâyetçi değildik ki. Maddenin tatbikinden şikâyetçi idik. Nasıl tatbik edilirdi? Öyle bir Riyaset Divanı vardı ki, bir çoğunluk tarafından teşkil edilmiş bir Riyaset Divanı. Bu Riyaset Divanının, çoğunluğun yarısına yüzü güler, yarısına yüzü hışım taşır. Böyle bir Riyaset Divanı hükmü size tatbik eder, öbür tarafa tatbik etmez. Bizim şikâyet ettiğimiz husus bu idi. Yoksa 188 nei madde kalsın, bu madde antidemokratiktir, bu maddeye ne lüzum vardır, bu madde kaldırılmalı diye katiyen şikâyetçi olmadık. Biz tatbikattan şikâyetçi idik. Tatbiki kötü idi. Bir teşebbüs hiçbir şekilde yapılamaz, fikirler, muhalefet hakları temsil edilemez, bir tek düşünce hâkim olur, bu tek düşünce dilediği gibi, dilediği şekilde bu 188 nei maddeyi kendisinden ayrı düşünenler hakkında tatbik ederse, bu vaziyet karşısında siz de, ben de şikâyetçi oluruz. Şikâyet bu idi. Asıl şikâyet ettiğimiz husus şimdi bu mudur? Hayır, bundan şikâyetçi değiliz. Riyaset Divanı 188 nei maddeyi fikirlerinden veya mensub oldukları siyasi parti üyeleri hakkında şu veya bu şekilde tatbik ediliyor değil, eski İktüzükteki, 188 nei maddenin, yani eski 139 neu maddenin demokratik olup olmaması veya başka memlekette bulunup bulunmaması idi.

Muhterem arkadaşım, şimdi bir hususu daha söylemek isterim. Biz neden şikâyetçi idik? 188 nei madde tatbik edilirken, biraz sonra gelecek müdafaasını ben yapacağım, içeriye âme kuvvetlerinin girmesinden şikâyetçi idik. Yine bu hükmü getiriyorlar, kaldırılmasını istiyeceğim. Hiçbir şekilde, hiçbir suretle Umumi Heyet toplantılarına zabıta kuvvetleri gire-

mez diye bir takrir hazırladım, vereceğim. Umumi Heyet toplantılarına zabıta kuvvetleri giremez. Biz burada siyasi görüşlerimizden dolayı birbirimize kızabiliriz, münakaşa edebiliriz, kavga da edebiliriz, fakat bu esnada milletvekillerinin, senatörlerin üzerine polis kuvvetleri gönderilemez. Milletvekilleri, senatörleri polis kuvvetleri ile karşı karşıya getirmek lâzımdır, mühim olan budur. Tarafsız bir Divan Umumi Heyetin reyleri ile her meseleyi halledilir. Neler antidemokratiktir? Riyaset Divanı tarafsız olursa neler antidemokratiktir? Riyaset Divanı veya Başkan, Umumi Heyetin salonlarına devletin amme görevlisi olan kuvvetleri sokar ve kavgaya iştirak ettirirse, polisin milletvekiline dayak atmasına, göz yumarsa milletvekilinin de polisin yakasına sarılmasına müsaade ederse, işte o zaman antidemokratiktir. Bunun kalkmasını hep beraber istiyelim. Ama, Umumi Heyete karar verecek, Riyaset Divanı tarafsız olursa, dikkat edilirse başkan demiyorum, tarafsız riyaset divanı, diyorum, mesele değişik olur. Biz öyle bir gelenek içindeyiz ki; tarafsız Riyaset Divanı derken, Riyasete Başkanlık eden Reisin bulunduğu sağ ve solundaki kimseler aynı partiye mensup bulunan şahıslar olmasın. Riyaset Divanı, - Reis demiyorum - takdirini yaparken tek taraflı düşünmesin ve bunun için de aynı partiden olmasın. Böyle bir Riyaset Divanı takdir edecek ve diyecek ki, 141 veya 144 bunlara numara koyduktan sonra, şu fiili işliyenler hakkında bu maddenin tatbik edilmesi gerekir, arkadaşlarıma soracağım. Onların reylerini alacak. Sonra ne olacak? Ekseriyet veya ittifakla alınacak kararlara göre bu maddeyi tatbik edemiyecektir. Bu durum Muhterem Heyetten sorulacak ve sonra bu mesele hakkında karar alınır tatbik edilecek.

Görülmektedir ki, gerek nispî seçim sisteminin tatbik edildiği diğer Mecliste, gerek tereküp tarzı değişik olan Cumhuriyet Senatosu Umumi Heyetinde artık bir duvar bizi bir birimizden ayırmıyacak. Artık bizi, mutlak bir şekilde siyasi düşüncelerimiz bakımından bir kalıp altına sokacak bir vasat da yoktur. Bu sebepledir ki, Umumi Heyetin kararları bir siyasi görüşün istikametinde de değildir. Tatbik, hissen mümkün olmyan barajlı bir şekle tabi olur hale gelmektedir.

Kıymetli arkadaşım diyor ki; Sırrı Atalay İtalyan İçtüzüğü'nün 46 ncı maddesini okudu. Ben en demokratik memleket olarak, gerçekten meselelerini demokratik şekilde halletmiş bir memleket olarak İtalya'yı görürüm. Demokratik nizam içinde kalkınmış bir memlekettir. İstirablarını demokratik hamlelerle halletmeye muvaffak olmuştur. O memleketi misal olarak aldım. Öyle bir demokratik nizam ki, onun Cumhuriyet Senatosunda gensoru müessesesi vardır, onun Cumhuriyet Senatosunda müstakillen Hükümete güven oyu vermesi vardır, onun Cumhuriyet Senatosunda Meclis tahkikatı müessesesi vardır.

İtalyan Senatosu, geniş yetkilere sahip bulunan, mükemmel bir demokratik nizamın en ideal örneğini veren bir çift meclis sistemidir. Ben, böyle ideal bir çift meclis sisteminin hasretini çektim ve onun müdafaasını Kurucu Meclis de Anayasa müzakereleri sırasında Sayın Artus'la karşı karşıya yaptım. Ben, müdafaasını yaptığım İtalyan Çift Meclis Sisteminin esasları üzerinde kısmen muvaffak oldum, kısmen olamadım. Ben böyle bir sistemin hayranıyım. Meselâ, İngiltere'de ki, Çift Meclis Sistemine nazaran daha iyi. Demokrasinin beşiği olan İngiltere'de iki meclisten biri olan Lordlar Kamarasının yetkileri ötekisine nazaran daha dardır. Artık, bugün için, mânevi bir ağırlıktan başka hiçbir yetkisi yoktur. Çift Meclis deyince onun için İtalya aklıma geliyor. Ama federal sisteme dayanmakta olan Almanya ve İsviçre gibi memleketleri almıyorum. İsviçre ve Almanya'nın veya Amerika Birleşik Devletlerinin sistemi, bilindiği gibi federal devlet şeklinden gelmektedir. Binaenaleyh, genel oya dayanan çift meclis sisteminin bugün misali olarak verebileceğimiz en iyi örnek İtalyan Anayasasıdır ve meclis sistemidir. Onun için, ben bu İtalyan Anayasasını bir mirengi noktası olarak aldım. Bütün mesele şu : Gerçekten bu 188 ncı madde ve şimdiki 144 ve 145 ncı maddeler hakikaten antidemokratik midir? Hakikaten bir başka memleketin İçtüzüğünde bulunmyan husus mudur? Hayır. Ama bâzı hususlar değişebilir, «Millet Meclisi Başkanı» gibi kalkması gereken hususlar var.

Sayın Suad Seren der ki; burada suç, orada memnu fiil geçmektedir, eski 188 ncı madde. Ben Suad Seren arkadaşım ile aynı fikirde de-

lim. Eski 188 in kabul ettiği memnu fiil daha geniştir, daha elâstikidir. Memnu fiil Ceza Kanununun suç saymadığı ahvalde dahi bunun tatbikine imkân verir. Burada ise suçtur ve Ceza Kanunu suçları sayar. Ama eski 188 nci madde sadece memnu fiil der. Kalpaklıoğlu arkadaşım bilir. Memnu fiil irtikâbetmek daha geniştir. Burada suç diyor. Daha derli toplu bir ifade ile daha az elâstiki bir hüküm getiriyorlar. Ama mükemmel değil, bâzı hususlar derli toplu olabilir. Meselâ, Millet Meclisi Başkanına tehdit ve hakaret etmek buna girer mi? Girmez mi?

Sonra, niçin Hükümet alınıyor. Bunun üzerinde durmak lâzımdır. Bizim Fransa İftüzüğünden ayrılmış olmamızın sebebi şurada : Dikkat buyurulursa bizim Türk Ceza Kanunumuzun 159 ncu maddesi ve mütaakip maddeleri Hükümete hakaret etmekten dolayı ceza verilir. Bir bakanın veya Başvekilin hakarete uğramasından dolayı bir seneyi gerektiren müstakil cezalar yoktur. Bizde Hükümet nazarı itibara alınır. Halbuki Fransa'da ayrıca bakanları da kapsar şekle getirilmiştir.

Bizdeki sistem Ceza Kanunundan gelmektedir ve bizde ayrıca Bakanların Türk Ceza Kanununun 159 ncu maddesinde hakarete mâruz fiillerden ve verilecek cezalardan dolayı muhatap alınmadan mümkün değildir. İşte bu sebeple Hükümet olarak ele alınmıştır. Ama, Hükümeti teşkil eden Bakanlara hakaret veya memurlara hakaret veya Ceza Kanununun 279 ncu maddesinde sayılan memurlara veya heyette bir Başkanın Riyaseti altında bulundukları sırada yapılan hakaretlerde ve bu gibi fiillerde ağırlaştırıcı sebep teşkil etmektedir. Halbuki Hükümet ve Hükümet Başkanı veya Meclis Başkanı ise tamamen ağır cezaları gerektiren Ceza Kanununun 159 ve bunu takibeden maddeler içindeki suçlar içinde sayılmaktadır. Bu bir sistemdir. Bir sistem olarak ele alınmıştır. Bu sistem içinde mütalâa edilmektedir. Kanaatime göre madde belki daha iyi bir şekilde ifade edilebilir. Millet Meclisi Reisinin de buraya dâhil edilmesi münakaşa edilebilir. Fakat maddenin bütününün çıkarılması mümkün değildir. Sevgili arkadaşım beni bağışlasınlar. Dünyanın demokratik memleketlerinden maddeler saymıyayım, ama bir siyasi heyetin nizam içinde geçmesi için bu şekilde hareket etmeye mecburuz. Tutup da sınırsız nizam, sınırsız hürriyet iste-

mek; bu hiçbir zaman olmaz. Yarınların bize neler getireceğini bugünden kestiremeyiz. Biz bugün şu mümtaz heyeti değil, elbette ki istikbali düşüneceğiz. Bugün tetkik ettiğimiz zaman Hasan Fehmi Beyin riyaseti ile Ahmet Vefik Paşanın riyaset şeklini bir mi tutacağız? Yahut Hail Menteş Beyin İkinci Meşrutiyet Devrindeki Meclisi Mebusanı idare şekli, şahıslara bağlanan bir sistemi biz tüzük metnlerine koyuyoruz. Tüzük maddelerini de, her türlü kayıttan uzak bir şekilde yalnız bizim getireceğimiz hususun dışında müdafaa edilmesine imkân yoktur. Müsaade buyurulursa daha iyi bir şekilde maddenin tedvininde kendileriyle beraberim. Ama tamamen kaldırılınsın, çıkarılınsın, bu mümkün değil. Bir nizam fikrinin demokratik ölçüler içinde mütalâa etmek lâzım. Müsaade ederlerse tatbik tarzında kendileriyle beraber olalım, ama, tamamen çıkarma isteklerinde zannederim görüşlerimizin ve gönlümüzün başka olması lâzımgelir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Kalpaklıoğlu. Tabii kısa konuşacaksınız.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Evet efendim, kısa konuşacağım, tekrar huzurunuzda çıktığımdan dolayı özür dilerim. Muhterem arkadaşımın öne sürdükleri fikirlerine cevap vermek mecburiyetini hissettim.

Arkadaşım diyor ki, Özgüneş Beyin bir sorusuna mukabil verdiklerini zannediyorum. kendileri, burada hukuki bir izahatta bulundular. Bu hususta ben kendileriyle maalesef beraber değilim.

Diyorlar ki, «Hükümet tehdidedilir» Hükümet tehdidedilmez arkadaşlar. Hükümet bir mânevi şahsiyettir. Mânevi şahsiyetler, hükmi şahsiyetler tehdidedilemez. Kanunda bunun yeri yoktur. Böyle bir suç yoktur ve böyle bir suçtan da hiç kimse mahkûm edilmiş değildir. Hükümetin bir mânevi şahsiyeti vardır. O mânevi şahsiyete dokunulur ise bunun adına da hakaret derler. Yani Hükümetin mânevi şahsiyetine hakaret vardır ve bu suçtur. Fakat Hükümetin mânevi şahsiyeti tehdidedilemez, bu bir suç değildir, misal arz ettiler, yazılı ve sözlü şöyle olur dediler, tekrarlamıyorum, kendileriyle beraber değilim. Hükümeti tehdit diye bir şey de olamaz. Ferden ferda tehdit olur, Hükümetteki şahıslar tehdidedilebilir. Başbakan şahsan tehdidedilebilir.

Sonra kendileri dediler ki; 188 nci maddenin bızatıhi fikriyatına karşı değilim. Tatbikattan doğan aksaklıklara karşıym ve bu bize kötü tatbik edildi. O zamanın iktidarına iyi tatbik edildiği için, Riyaset bitaraf olmadığı için kötü tatbikat buradan doğdu. Değil arkadaşlarım. Eğer muhterem arkadaşım hafızalarını yoklarsa, bunun kötü tatbikatından ziyade, bunun antidemokratik olduğu yolunda itirazlarda bulundular ve şikâyetleri de burda idi.

Kaldı ki, kendisinin burada mücerret, enfişü ve şahsına ait düşüncelerle Riyaset Divanı o zaman böyleydi veya şöyle değildi. Şeklinde Riyaset Divanına dokunur şekilde ve bunun tatbikinden şikâyet eder gibi görünüşü, bana öyle geliyor ki, asıl fikri zayıfca bu yönden müdafa için, komugleye gider biri, bir durumları var, arkadaşımın. Ama öyle değil. Eğer bir madde bızatıhi antidemokratik değil ise, Riyaset bitaraf olsun veya olmasın herkes o maddeyi bir şekilde anlar ve tatbik eder. Kaldı ki, Cumhuriyet Halk Partisi muhalefetine o zamanlar yenilir ve yutulur bir şey olmadığını da biliyoruz. Bir tek dahi olsa, on defa kürsüye çıkıp söylüyorlardı. Onun müdafaasını yapacak değilim ama tatbik tarzının yanlışlığından dolayı bu maddenin biz karşısında değiliz. Çünkü bızatıhi tatbik edilen bu madde doğrudur, maddenin antidemokratik olduğu iddiasındalardı. Velveleleri de oradan gelmişti. Bunun üstünde ısrar ediyorum. Mademki zihniyet itibariyle maddeye o zaman dokunan bu kişiler, bugün bu madde daha ağırlaşmış olduğu halde nasıl oluyorda, kendisi bu madde antidemokratik değildir, bir müeyyidedir, zaruri bir müeyyidedir. Çünkü, hürriyet alabildiğine serbest değildir. Bir tahdide tabi tutmak lâzımgelir. Ben de biliyorum, hürriyet alabildiğine serbest değildir, tahdit ister, ama bu şekilde değildir.

Muhterem komisyon sözcüsü de diyor ki; aynıdır. Eski tüzükle aynı değildir. Orada arz ettim. Cevap olarak sordum. ve ile veyanın mânası arasında muazzam bir fark vardır. Eski İttüzük daha hafiftir, çünkü «ves» sözünü kullanmaktadır. Tahkir ve tehdit, iki unsuru bir araya geldiğinde bu madde işliyecektir ve evvelce işlemiştir. Şimdi ise birini kâfi ve vafi görülmektedir. Bu bakımdan ben kendileriyle beraber değilim.

En mühim mesele, kıymetli arkadaşlarım, dikkat ettiniz ise görmüşsünüzdür, İtalyan İttüzüğünü kendilerine göre tercüme etmişler burada okudular ve dediler ki, «görüyorsunuz, aynıdır» değildir. O tercüme edilen maddeye göre bu daha ağırdır. Kaldı ki biz burada bir tercümenin kâfi gelmeyeceğine kaaniiz. Kendilerine göre tercüme edilmiştir. Tercüme muhakkak ki herkesin biraz da kendi anlayışına göre değişir. Birisi bu.

İkincisi; bizim yeni kurulan şu müessesenin hususiyeti ve keza bizim camiamızın bugünkü hali nazarı itibara alınarak yeni kurulmuş olan şu müessesenin bu tüzüğünün şu maddesinde, kendiliğinden bir ağırlık meydana gelmektedir.

Sayın Atalay dedi ki: «Federal bir Devlet olduğu için İsviçre hukukunu burada misal alamadım.» Ben anlamadım, Federal Devlet olmakla, veya İtalya'da Krallık bulunmakla, demokratik nizama girme bakımından bu cemiyetler bizden daha mı geridir arkadaşlarım? Katiyen. Daha dünkü İtalya'dan mütemadiyen misal alıp veriyorlar. Ama, görüyoruz ve dikkatle dinliyoruz, İtalya İttüzüğünün buna mâtuf olarak komisyon tarafından ileri sürülen maddesindeki, hükümler bunda çok daha hafiftir.

Tekrar istirham ediyorum. Ben, bir takrir verdim. Takririm şu mahiyettedir: İttüzüğün 139 neu veya diğer numarası ile 144 nci maddesinin, şu konuşmaların ışığı altında komisyone geri alınarak, kendilerin ilham edilmiş olan fikirler ve bu arz edilen milletlerin iktizüklerinin buna mâtuf olan maddelerinin birlikte mütalâa edilerek yeniden kaleme alınması hususundadır. Buna göre oylarınızı vermenizi istirham ediyorum.

BAŞKAN — Sayın İlkuçan.

MEHMET İLKUÇAN (Antalya) — Sayın arkadaşlarım, iki muhterem arkadaşımızın arasındaki münakaşaya katılmıyacağımı arz ederek hoşnutsuzluğu ortadan kaldıracığımı tahmin ediyorum.

Mevzuubahis maddede, üçüncü fıkrada; Cumhuriyet Senatosunu, Millet Meclisini, Cumhurbaşkanını, ve saireyi tehdidetmek, tahkir etmek mevzuubahistir. Bu tüzüğü baştan aşağı birkaç defa okudum, hukuke karşı değilim ama bu madde üzerinde bir istifhamın çözülmesine yardım etmek için söz rica ettim.

Dünkü Senatonun toplantısında iki hâdise nazarı dikkatimi çekti. Senatonun dünkü toplantısında Sayın arkadaşlarımızdan birisinin gündem dışı söz alması ve bu sözünü almak için ne kadar munis usullere muvafık hareket etmiş olduğunu görmemiz oldu. Tahmin ediyorum ki, tüzük kabul edilmiş olsaydı, reylerimiz kendisinden yana olacaktı.

Biraz sonra bir senatörle, sayın bir bakanın karşılıklı söz ve cevabından, Sayın Başkanlık Divanı ile Sayın Bakanın Senato havasına (Şahsan yanılmış olabilirim) yakıştıramadığım bir muhavereleri cereyan etti. Hafızalar yanılabilir, yakından da olsa yanılabilir. Atıf yapmak istemiyorum. Nihayet zabıtlarda çıktığı zaman tetkik etmek herkes için mümkündür. Fakat bu bana bir şey hatırlattı. Akşam tekrar İctüzüğü tetkik ettim. Hiçbir maddesinde arz ettiğim bu istifhamın cevabını bulamadım. Bu İctüzüğün inzibati cezaları C. Senatosunun sayın üyeleri, içindir ve bu tasrih edilmiştir. Burada, Cumhurbaşkanlığı Makamından Hükümet üyeleri ve Meclis Başkanına kadar, korunmaları hüküm altına alınmıştır. Fakat, bu Senatonun tabii çalışması sırasında; gerek milletvekili ve gerekse bir senatör tarafından temsil edilen ve bir camianın başında bulunan Bakan ile sayın senatörler arasında şu kürsüde karşılıklı sözlü sorular sebebi ile konuşmaları mevzuubahsolabilir. Bir gün, tahmin ederim ki, bir senatörle bir sayın bakan arasında bir fikir mücadelesi, bir fikir çatışması olacaktır. Sayın komisyon sözcüsü arkadaşımız bu maddeden korkmamızı, çünkü tatbikine mahal olmayacağını umduklarını, binaenaleyh fazla üzerinde durulmaması icabettiğinden bahsettiler. Mademki tatbik edilmesi melhuz değil, fakat bir saate yakın bir zamandan beri üzerinde münakaşa cereyan ediyor? Acaba düşünülemez mi ki, bir vekil, ister Senatodan olsun, ister Millet Meclisinden olsun, hattâ Anayasamıza göre seçimle gelmemiş ve Bakanlık makamına oturmuş arkadaşımız olsun... Şu kürsüden dün bir ara istidat gösteren hâdise uzasın fakat şu tüzüğümüze göre Başkanlık Divanı bizi teçziye etsin, yani o çatışmaya giren senatörü teçziye etsin, fakat Hükümet âzasına ait en küçük bir imkân elinde bulunmasın.

Bendeniz düşünün düşünün ancak sözünü kesebileceği kanısına vardım. Bu da çok şükür Senatomuzda husule gelmemekte ve gelmesini de temenni etmemekteyiz. Fakat gelmiş geçmiş mee-

lislerde, diğer mecliste de görüyoruz, söz kesildiği halde, resmen kesildiği halde bazan hatipler konuşmalarına devam edebiliyorlar. Şu halde sayın komisyon bu hususu nazarı itibara almış mıdır? Benim bilmediğim bir maddesinde bu husus tasrih edilmiş midir? Yoksa hukuk terimlerinden, hukuk usulünden anlamadığım için karine ile, bazı maddeler bunlara imkân verecek surette mi düzenlenmiştir? Bu hususu rica ediyorum, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) Efendim, her cemiyetin, her toplumun bir çalışma nizamı vardır. Bu çalışma nizamının elbette bazı müeyyideli hükümleri olacaktır. Binaenaleyh, maddenin tümüne taam etmek muvafık değildir. Aneak, tedvin edilen madde tenakuzlar içindedir. Bu hususla ilgili Fransız İctüzüğünün maddesi okundu. Bakanlara müteveccih olan tahkir ve tehdit de aynı müeyyidenin tatbikini emretmektedir. Bizde ise, Sayın Sözcü dedi ki, yalnız Hükümeti tahkir ve tehdideden bu müeyyideye çarptırılır. Başbakan buna da dâhildir ama bakanlar dâhil değildir. Böylece bakanlara müteveccih tahkir ve tehditler mübah bir vaziyet aldı. Olur mu efendim? Bir kere tehdit arkadaşımızın da işaret ettiği gibi, bilhassa, can taşıyan insanlara karşı olur. Yani hakiki şahıslara karşı olur. Kanunen suç teşkil eden tehdit şahsı mâneviyeye olmaz. Binaenaleyh; tehdit kelimesinin, bakanların şahsına, şahsı hakikiye müteveccih olması lâzımgeldiği halde ve burada okudukları Fransız metninde de mevcudolmasına rağmen bu husus bizdeki metinden çıkarılmıştır. Şu halde eğer tehdit kelimesi ipka edilecek ise, lütfen bakanları da dâhil etsinler. Zaten Başbakanın şahsına hakaret veya tehdit, müeyyide tatbikini âmir olacaksa, yanındaki bakana karşı aynı fiil mübah olacak (!) bunu havsala kabul etmez. O bakan, yarın Başbakandır, insan aynı insandır, nizam aynı nizamdır. Binaenaleyh, Fransız metni gayet güzeldir. Onun için rica ediyorum, «Başbakan» kelimesinden sonra «veya bakanı» dersek vaziyet tavazzuh etmiş olur. Bu hususta bir önerge veriyorum, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Vaktinizi alıyorum, çok özür dilerim.

Muhterem arkadaşım derler ki; eski 188 nci maddenin yahut maddesinin bizâtihi şeklini, maddi ifadesini şikâyet etmişim. Benim hatırladığım ve güvendiğim hâfızama göre; oğünkü iştirak halinde olan düşüncelerin şikâyet siklet merkezini, tatbik tarzı teşkil ediyordu. Tatbik tarzı şikâyetlere sebeb oldu. Mühim olan maddenin şu veya bu noksanlığı; şu veya bu mükemmelliği değildir. Mühim olan tatbik tarzıdır. Bu fikri ben ifade ettim, ama bugün burada ifade etmedim.

Şimdi, benim üzerinde durduğum, maddi olan bu kanunun şeklinden ziyade, onun tatbikiyle ona muhataboların durumu karşısında bunu tatbik edeceklerin yüreğinde husule gelen titremelerdir. Çok güzel bir Anayasa ile karşı karşıyayız. Anayasa, şekli veya maddi mânasiyle sert veya yumuşak olabilir. Muhtevası itibariyle ideal de olabilir ve demokrasi sayesinde bu iki özelliği de taşıyabilir. Bu, hiçbir zaman Anayasanın o memleket bünyesine başarısı ile tatbik edileceğinin ve büyük bir talihe mazhar olacağının ifadesi değildir. Sert Anayasalar olmuştur. Bu Anayasa ile iktidarlar dikta rejimini kurmuşlardır. Yumuşak Anayasa olmuştur ki, o Anayasa ile dikta rejimi kurulmuştur. Yine sert Anayasalar olmuştur, demokratik hayat devam etmiştir. Yumuşak olmuştur, demokratik düzen tehlikeye girmiştir.

O halde Anayasaların şekli mükemmeliyetini tamamlayan husus, o memleketlerin Anayasasına mâtuf olan bir tatbikat ve şahısların davranışdır.

30 . 3 . 1961 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası üzerindeki benim nâciz fikirlerim bundan ibarettir.

Neyi ifade ediyorum ve neyi müdafaa ediyorum... Dilediğiniz kadar mükemmel bir Anayasa yapın, dilediğiniz kadar ideal ve demokratik bir Anayasa olsun ve dilediğiniz kadar da sert bir Anayasa olsun, değiştirilmesi mümkün olmasın; tarih ve mâzi bize göstermiştir ki, bir Anayasa ne kadar mükemmel ve sert olursa olsun ve eğer ne kadar sert olursa olsun; eğer o Anayasanın muhatapları ve o Anayasanın tatbikçilerinin yürüğü onun üzerinde titremiyorsa o müessese tarümar ve berhava olur. Şimdi, mühim olan 188 nci maddenin veya şimdiki 139 neu maddenin şu veya bu şekli değildir, tatbik tarzıdır. Anayasada olduğu gibi ve bü-

tün kanunlarda olduğu gibi, tatbik tarzıdır. Eğer tatbik tarzını, siz, müesseselerle bir nizam altına almış, siz tatbik tarzını suiistimallere karşı korumuşsanız, barajlarını getirmiş iseniz, tarafsız bir Riyaset Divanı kurmuş iseniz ve tarafsız Riyaset Divanına gerçekten bu hüviyeti vermiş iseniz, maddeler dilediği kadar sert olsun, istediğiniz kadar ideal maddeler olsun, hattâ antidemokratik olsun, hiçbir şey ifade etmez. Ama, siz, en ideal şekliyle madde getirin, tatbik tarzını kötüye, suistimallere münceer olacak yolları açın, gedikleri açın, iyi ve güzel tatbiki bulamazsınız. İşte üzerinde durduğum husus budur.

O zaman, ben, neden şikâyetçi idim? Kötü tatbik tarzından şikâyetçi idim. Riyaset ve tatbik tarzı tarafsız değildi. Kıymetli arkadaşımın zabıt ceridelerini getireyim görsünler. Bir celse içinde 15 tane milletvekili, sıra sıra, bir siyasi partiye mensup olanlara, yıldırım hızıyla ve gösteri oyuna koymadan «5 celse, 3 celse çıkarıyorum, çıkın.» diye tatbik edilmiş, aynı şekilde sözlere ve hakaretlere mâruz kalanların şikâyeti üzerine ise diğer bir kısma tatbik edilmemiştir. Şikâyetimiz bu idi işte. Şikâyet hiçbir zaman nizamnamenin 188 nci maddesinin bizâtihi kendisi değildir, yalnız tatbik tarzıdır. Şimdi ben ne diyorum, bu madde bu şekliyle mükemmel değildir. Ben de şikâyet ettim, mese lâ Meclis Başkanının getirilmesi gibi noksanlıkları vardır. Bu daha demokratik nizam içerisinde ve daha iyi bir tarzda tanzim edilebilir. Ama esas fikir, üyenin inzibati cezaya mâruz bırakılarak heyeti umumiyenin kararıyla olsun dışarıya çıkarılması doğru değildir. Esas fikir yerinde değildir. Tekrar edeyim, ifade etmek istediğim fikir, inzibati cezaya mâruz bırakılan üyenin dışarıya çıkarılması keyfiyetinin doğru olmadığıdır. Bu sebeple maddeyi daha iyi bir şekilde tedvin edelim diyorum. Diğer hükümlerle tezat teşkil etmiyecek şekilde insicamlı olarak ele alalım, bu mümkün. Aydınlar arkadaşımızın mülâhazaları ile derece ve nisbet üzerinde duralım, ama benim üzerinde durduğum nokta, «çıkaram» bu mümkün değil. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Efendim, daha 4 arkadaş söz istemiştir, kifayeti müzakere önergesi de vardır, Sayın Sözeü konuştuğundan sonra bir arkada-

şa söz verip ondan sonra kifayet önergesini oylarınıza sunacağım. Buyurun Ahmet Yıldız.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, Sırrı Atalay arkadaşımız söz aldıktan sonra ekseriya müzakereler uzuyor. Ben de bu uzayan müzakerelerde birkaç hususa cevap vermek isterim, bu sözümünden dolayı her halde beni affederler?

Tartışma ikili ve akademik bir tartışma olduğu için çok uzadı, ama biz bu kadar uzayacak taraflarını pek görmedik, sorulan suallerin birkaç tanesine cevap vereceğim.

Sayın Kalpaklıoğlu arkadaşımız diyorlar ki, tehdit ve tahkir ikisi beraber olmalıdır. Ben, bir hukukçu ne kadar ısrarla bunu söyleyebiliyorsa gerçekten anlıyamadım. Meselâ, bir arkadaş Senato Başkanını veya burada tahkiri veya tehdidi yasaklanan kim ise, ona tahkir yönünden her türlü lâfı söylüyor. İllâ bir de tehdit yapsın diye beklemek mi lâzımdır? Bu biraz güç bir şey olur. Her türlü tahkiri yapmış ama tehdit etmediği için bir ceza verilemeyecek ve oturumdan dışarıya çıkarılmıyacak diye bir kanaati savunmak bence çok güç olur. Eğer eskisi, «tehdit ve tahkir» olsaydı, zannederim ki, bir hukukçu olarak arkadaşımız diyecekti ki, «Bu yanlıştır. Ceza verilmesi için ikisinin bir arada olması lâzım değildir.» Zira bunların herbiri yalnız Başkanın kararı ile değil genel kurulun kararı ile oluyor, ama biz böyle bir kayıt korsak, mutlaka tahkir ve tehdit ikisi bir arada olsun, dersek o takdirde cezayı tatbik etmeye imkân yoktur. Tahkir etmek isteyen son haddine kadar tahkir eder fakat tehdit etmez, ceza da görmez. Bence, bu bakımdan savunulması biraz güç bir mesele.

Sonra, Sayın Mehmet Bey buyurdular, «Bakanlar veya başkaları da suç işlerse» dediler. Başkaları için, 155 nci maddede görüşürüz. Onun yeri orasıdır. Tatbik edilecek ceza ve prosedür orada yazılı. Ama bakanlara gelince: Belki bu görüş söylenebilir ama şimdiye kadar hiçbir yerde hiçbir tüzükte bu hususta bir hüküm ve tatbikata raslamadık. Bakanlar çok daha kayıtlıdır. Güven oyu var (Senatoda güven oyuydu, sesleri) Senatoda yoktur ama bakanlar türlü şekilde bağlantılı bulunduğu için, belki bunun için bu hususta bir hüküm konması düşünülmemiştir. Fakat hiçbir memleketin Senatosu

İçtüzüğünde bulmadığımız için biz de bakanların böyle bir halini düşünmedik, ama 155 nci madde geldiğimiz zaman; çünkü burada dışarıya çıkarılma meselesi mevzuubahistir, orada, binalar içinde, müstemilât içinde muhtelif senatör milletvekili ve diğer zevatın cezaları ve istedikleri cezalara karşı prosedür geldiği zaman bunları enine boyuna konuşmak daha doğru olacaktır.

Sonra bir nokta üzerinde ısrarla duruldu, Fransız İçtüzüğünde Başbakan ve bakanların her ikisi de mevcut olduğu halde niçin sadece Başbakan alındı. Biz bu maddeye sadece Başbakanı aldık ve bakanları almadık. Çünkü, bunu senatörlerin lehine bir görüş olarak kabul ettik. Arzu buyurursanız, Bakanları da dâhil etmek suretiyle kabul buyurulursa hiçbir itirazımız olmaz. Hükümeti, Millet Meclisi Başkanını ve Bakanları hepsini dâhil ederseniz bir diyeceğimiz yok. Biz senatörler lehine bakanı, Hükümeti topyekûn, Hükümet Başkanından başkasını dâhil etmek istemedik. Bu vesileyle zannedersenem hüküm kayıtlayıcı olmaktan ziyade genişletici bir mahiyet taşımaktadır. Şayet Yüksek Heyetiniz kabul ederlerse, daha geniş bir mâna verilmiş olur.

Ayrıca sualler sorulacak olursa cevap vermeye çalışırım.

SUAT SEREN (İsparta) — Bir soru sora-
cağım efendim?

BAŞKAN — Buyurun.

SUAT SEREN (İsparta) — Sayın Komisyon Başkanı ve Sözcüsü bizim teklifimizin kifayetsizliğini iddia ederek, buradaki tehdit kelimesinin şahıslara yapılabileceğini, mânevi şahıslara yapılamıyacağından bahsettiler. Halbuki aynı maddenin 3 nci fıkrasında Cumhuriyet Senatosu deniyor, Cumhuriyet Senatosu hakiki şahıs mıdır, mânevi şahsiyet midir, lütfen izah buyurunlar?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Mânevi şahsiyet, tüzel ve gerçek kişiler konusundan Sayın Hüseyin Kalpaklıoğlu arkadaşımız bahsettiler. Cumhuriyet Senatosu Tüzel kişi olduğuna göre Türk Ceza Kanununun 146 nci maddesi Meclisi, 147 nci maddesi de Hükümeti kastettiğine göre, 146 nci madde bu suçları sayarken Tüzel kişilik olan Meclisi topyekûn olarak ele alır. Yani Ceza

Kanunumuzun 146 ve 147 nei maddeleri tüzel kişileri ve bu tüzel kişilere karşı suç işleyenleri ele almaktadır.

SIRRI ATALAY (Kars) — Hükümet üyesi, milletvekili veyahutta Anayasa sistemimize göre milletvekili olmıyan hariçten bir şahıs olursa ve burada sayılan hususlardan dolayı bir fiil vâkı olursa bu maddeler nasıl tatbik edilecektir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Şimdi, ben maksadımı arz edemedim galiba. Evvelâ arz edeyim ki, mukayeseli hukuk diye bir bilim vardır. Biz elbette diğer tüzükleri de inceledik ve mukayese yaptık. Bakanlar hakkında bir hükme raslamadık. Buraya da koymadık. Yalnız 155 nei maddede milletvekili, senatör veya diğer şahıslar için bir hüküm konabilir, hukuk bilginiz bunları monte debilecek şekilde bir formül bulursa o maddede düşünelim, dedim. Yoksa buraya koyalım diye bir angajman da, bir iddiada bulunmadım. Çünkü, demin Sayın Atalay'ın buyurdıkları, benim de aklıma geldiği için, ne senatördür, ne milletvekilidir, fakat bakandır. Belki orada düşünebilir diye. Şimdi peşinen bir hazırlık da olmadığı için, bu konuda hazırlanılması hususunda önceden haber vermeyi daha uygun görerek mâruzatta bulunmuştum. Gerekli hazırlık yapıldıktan sonra konuşulursa daha iyi bir neticeye varmak mümkündür.

SUAT SEREN (İsparta) — Benim sorum için tehdit şahıslara olur, mânevi şahıslara olmaz dediler...

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, böyle bir şey ifade etmiş değillerdir. Bu hususu diğer hâtip arkadaşlar ifade etti.

SUAT SEREN (İsparta) — Benim sorum için, tehdit şahıslara olur, mânevi şahıslara olmaz dediler...

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, böyle bir şey ifade etmiş değillerdir. Bu hususu diğer hatip arkadaşlar ifade etti.

SUAT SEREN (İsparta) — Aydınlar arkadaşımız ifade ettiler, bu hususta tenevvür etsinler bizi, Cumhuriyet Senatosu ne şekilde tehdit edilebilir, öğrenmek istiyorum.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Efendim, demin arz etmiştim, bir defa daha arz edeyim, bir ke-re gerçek ve tüzel kişiler diye tehdidinin ob-

jesi ayırmadık, her ikisi de olabilir dedik, ama Sayın Kalpaklıoğlu arkadaşımız tüzel kişiler nasıl tehdidedilebilir, dediler. Bendeniz de bunu arz ediyorum. Türk Ceza Kanununun 146 nei maddesi Meclis, 147 nei maddesi de Hükümet tüzel kişiliğine karşı işlenecek suçların cezasını saymaktadır. Ceza Hukukumuzda tüzel kişiliklere karşı bir suç işleyebilme konsepti mevcuttur. Cumhuriyet Senatosunu nasıl tehdideder?. Cumhuriyet Senatosu kürsüsünden böyle bir soruya cevap vermekten ziyade bunun nasıl tehdidedileceğini yüksek takdirlerinize bırakıyorum. Hükümet de nasıl tehdidedilir, yine bunu da takdirlerinize bırakıyorum. Tehdit değil, Hükümete karşı fiillerde vakubulur, bulmuştur da. Meclislere karşı da fiiller vakubulmuştur. Bütün bunlar mevcuttur. İşte bunlar tehdit mahiyetinde kalır veya fiil mahiyetine gelir. Tehdidi, burada, tüzel kişilikler aleyhine, tehdit diye yazmış oluyoruz.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Sözcü arkadaşımız tehdidin mânevi şahsiyeti haiz olan kişiliklere karşı yapılacağını beyan etmekle beraber Türk Ceza Kanununun 146 ve 147 nei maddelerini misal verdiler. Türk Ceza Kanununun tehdit unsurlarından birisi, tehdididolunanın korku duymuş bulunması iktiza eder, demektedir. Bunu nasıl izah ederler?

İÇ TÜZÜK KOMİSYONU BAŞKANI AHMET YILDIZ (Tabii Üye) — Tüzel kişilikler bahis konusu olunca etki ve tepki mevcut olacaktır. Zira tüzel kişileri meydana getiren, gerçek kişilerdir. Bir kimse Cumhuriyet Senatosunu, bir tüzel kişiliği, tehdidederken bu kavram ırkilmez, bu kavram tepki göstermez, bu kavram meydana getiren gerçek kişiler tepkiyi gösterir. Bu gayet aşikârdır. Cumhuriyet Senatosunu tehdideder, şekilde her hangi bir hâdisе olursa, onun üyeleri bunu hisseder. C. Senatosu diye tüzel kişiliği temsil eden, her hangi bir varlık mevcut değildir. Hükümet de böyledir. O takdirde biz topyekûn bir konsepsiyon anarşisine gireriz. Onun için sayın hâkim bey benden iyi takdir ederler, bütün tüzel kişilerin etkileri, tepkileri gerçek kişilerin varlığıyla kaimdir. Hürmetlerimle.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Bir sual.

BAŞKAN — Buyurun.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Dün Bilecik tarafında bir tren kazası olmuştur. Hâdisiye gayet basitti. Fakat Vekilin veya Umum Müdürün tedbirsizliği yüzünden,

BAŞKAN — Bunun mevzu ile alakası yoktur. Onun için cevap verilmeyecektir.

Kifayeti müzakere takrirleri vardır, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Mesele aydınlanmıştır, kifayetin oya arzını dilerim.

Aydın
Fikret Turhangil

BAŞKAN — Kifayet aleyhinde Sayın Eyidoğan, buyurun.

AKİF EYİDOĞAN (Zonguldak) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, epeyce uzun süren bu müzakerenin şu noktasında anlıyoruz ki, müzakere kâfi değildir ve uzayıp gidecektir. Çünkü, madde pişmemiştir. Ve buraya kadar müzakeremizle de madde pişmiş değildir. Kifayeti teklif edenler, bilmelidirler ki, kifayet hâsıl olması için, müzakerenin kâfi olması için, maddenin pişkin hale gelmesi lâzımdır. Bendeniz takrir arz ettim, önerge verdim, muhterem komisyona bu maddeyi iade edelim. Bizim Tüzüğümüzde böyle bir madde esasında lâzımdır ama bu metin kâfi değildir. Bu metin pişmemiştir, bu metni pişirmek lâzımdır. Bunun müzakeresi muhterem huzurunuzda devam edemez. Bendeniz 34 senedir ne hakaret etmiş, ne de bir küfür kelimesini kullanmış adam değilim. Şimdi tehdidin de hakaretin de türlü türlü figürleri vardır. Bu figürler üzerinde müsaade edin de burada konuşmalıyım, encümünde konuşalım. Onun için takririmin kabulünü rica edeceğim. Maddenin komisyona iadesini arz ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Eyidoğan müzakerenin kifayeti aleyhinde söz istediler. Fakat kifayetin lüzumuna dair konuştular. Bu itibarla kifayet takririni reynize arz edeceğim. Tekrar okur musunuz.

(C. Senatosu Aydın Üyesi Fikret Turhangil'in kifayet önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Müzakerenin kifayetini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul et-

miyenler... Kabul edilmiştir. Şimdi takrirleri okutuyorum.

Senato Başkanlığına

İçtüzüğün yapılan teklifler muvacehesinde 139 neu maddesinin geri alınarak komisyonea yeniden kaleme alınmasına arz ve teklif ederiz.

Kayseri
Hüseyin Kalpaklıoğlu

Muhterem Başkanlığa

Müzakerenin inkişaf tarzına göre maddenin komisyona iadesini arz ve teklif eylerim.

Zonguldak

Yüksek Başkanlığa

139 neu maddenin sonuna «C. Senatosundan geçici olarak çıkarma cezası, olayın cereyan ettiği birleşime munhasırdır.»

İsparta
Suat Seren

Yüksek Başkanlığa

139 neu maddenin 3 neu fıkrasının :

3. C. Senatosu Başkanını, Cumhurbaşkanını, Hükümet üyelerini tahkir veya tehdit etmek,

Şeklinde değiştirilmesini arz ve rica ederim.

İsparta
Suat Seren

Başkanlığa

Maddedeki Başbakan kelimesinden sonra (veya Bakanı) kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Senatör
Hidayet Aydın

C. Senatosu Başkanlığına

144 neu maddenin bentlerinin aşağıda yazılı şekilde tadilen kabulünü arz ve talebederim.

1. İki kere takbih cezasına uğradığı halde bunu gerektiren hallerden vazgeçmemek,

2. Aynı birleşimde üç defa takbih cezasına uğramak.

3. Büyük Millet Meclisini, Cumhuriyet Senatosunu, Millet Meclisini tahkir etmek,

4. Cumhuriyet Senatosu Başkanını, Millet Meclisi Başkanını, Hükümet Başkanını tahkir veya tehdit etmek.

5. Toplantı salonlarında başka bir suç işlemek.

Tekirdağ
Selâmi Üren

Senato Yüksek Başkanlığına

144 - 139 neu maddenin verilen izahat daire-
sinde hazırlanmasını teminen komiyona iade-
sini arz ve teklif ederim.

İzmir Antalya
Ö. Lûtfi Bozcalı Mehmet İlkuçan

BAŞKAN — Encümenin mütalâası?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Selâmi
Beyin takririne katılıyoruz. Bütün maksadı ifa-
de ediyor. Bu vaziyette maddeyi geri almaya
da lüzum görmüyorum.

BAŞKAN — Evvelâ Encümene gitmesi tek-
lifi var. Bu teklif kabul edildiği takdirde öte-
ki takrirlerle beraber Encümene veririz. Kabul
edilmediği takdirde diğer takriri reyimize arz
ederim. Maddeyi bu konuşmaların ışığı altın-
da ve verilen takrirler nazarı itibara alınarak
yeniden tedvini için komisyona gitmesini ka-
bul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edil-
miştir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Diğer maddeler
de bu maddeyle ilgilidir. Onların da komisy-
ona gitmesi icabeder.

BAŞKAN — Diğer maddeler bu maddeyle
ilgili ise hepsinin komisyona gitmesi icabeder.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Yüksek
Heyetçe bu maddenin tamamen çıkarılması
kabul edilmedi, sadece bâzı değişikliklerin ya-
pılması için encümene verilmesi kabul edildi.
Cezanın esası kabul edildi. Buna göre aşağıda-
ki maddelerin geri alınmasına lüzum yoktur.

BAŞKAN — Maddeleri okuyalım da teklif-
ler olursa Heyeti Celilenize arz ederiz.

Takbih ve geçici olarak C. Senatosundan çık-
arılma cezalarının verilme usulü

MADDE 140. — Takbih ve geçici olarak C.
Senatosundan çıkarılmak cezaları, Başbakanın
teklifi üzerine, Genel Kurulca görüşmesiz ve
işari oyla kararlaştırılır.

Aleyhinde böyle bir ceza teklif edilen üye-
nin bizzat veya bir arkadaşı vasıtasıyla açıkla-
ma yapmaya hakkı vardır.

Takbih ve geçici olarak C. Senatosundan
çıkarılmak cezaları tutanak özetine geçirilir.

BAŞKAN — Buyurun İlkuçan.

MEHMET İLKUÇAN (Antalya) — Aley-
hinde ceza tatbikine geçilen her şahsın hâdis-
e hakkında savunma değil, açıklama yapmaya
hakkı vardır, deniyor. Acaba, burada savunma
yerine açıklama yazılmasında başka bir husus
mu derpiş edilmek istenmektedir. Bunun açık-
lanmasını Komisyondan rica ediyorum.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efen-
dim, «açıklama» kelimesiyle; burada vaziyeti
izah eder ve tabii savunmada bulunur, demek
istiyoruz. Elbette ki, bunun içine savunma da
girişir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Efendim mad-
denin hepsi ret veya kabul edilmediğine göre
ve aşağıdaki maddeler de komisyona iade edi-
len maddeye bağlı olduğuna göre bunların gö-
rüşülmesine imkân yoktur. Bu bakımdan komis-
yonun bunları da geri alması lâzımdır. (Doğ-
ru, sesleri)

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Devamla) — Efendim bu maddenin
aşağıdaki maddelerle alâkası yoktur. Komisy-
ona iadesine katiyen lüzum yoktur.

BAŞKAN — Sayın Sözcü, madde kabul
edilmedi, yeniden tetkik edilsin dendi.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Devamla) — Efendim, Komisyona
madde geri verildiğine göre madde yeniden ted-
vin edilsin buyurdunuz.

BAŞKAN — Komisyon maddeyi müzakere
eder. Buna lüzum olmadığına da karar vere-
bilir. Sırrı Atalay arkadaşımız, böyle olduğu
takdirde diğer maddeler muallâkta kalır bu-
yurdular.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Nasıl
tensip buyurursanız.

BAŞKAN — Hayır. Benim elimde bir şey
yoktur. Takdir size aittir.

Arkadaşımızın bir teklifi var; o maddeyle
beraber diğer maddelerin mütalâası teklif edil-
mektedir. Kabul buyuranlar... Kabul etmiyen-
ler... Kabul edilmiştir. Bu cezaya ait diğer
maddeler 139 neu maddeyle birlikte mütalâa
edilmesi için encümene gönderilmiştir. Dördün-
cü bölüme kadar.

Dördüncü Bölüm

Üyelerle ilgili vesika ve alâmetler

Hal tercümesi

MADDE 143. — Her üyeye, C. Senatosuna katıldığı gün, C. Senatosu Genel Sekreterliği tarafından bir hal tercümesi örneği verilir.

Komisyon seçimlerine yarıyacak cetvellerin tanzim olunabilmeleri için, bu kâğıdın bir haf-ta içinde doldurulup C. Senatosu Genel Sekreterliğine iadesi lâzımdır.

Hal tercümesi kâğıdında şu hususlar bulunur :

1. Üyenin adı ve soyadı;
2. Babasının ve anasının adı;
3. Doğduğu, oturduğu yer ve doğum tarihi;

4. Tahsili;
5. Bildiği diller;
6. Varsa ihtisası;
7. Eserleri ve ilmî rütbeleri;
8. Mesleki ve meşguliyeti;
9. Evli olup olmadığı, varsa çocukları.

Bu kâğıtta, ileride vukubulacak değişikliklerin kaydına mahsus bir hane de bulunur.

Üye, her değişiklik vukuunda keyfiyeti hal tercümesine derhal kaydettirir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Üyelere verilecek belgeler

MADDE 144. — Her üyeye, üyelik sıfatının sona ermesinde veya bu sıfat devam ederken talebi üzerine :

a) Üye bulunduğu müddeti ve bu müddet zarfında aldığı tahsisat ile verdiği vergileri ve varsa emekli keseneği miktarını gösterir bir tutanak;

b) Hal tercümesinin bir sureti;
Verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hüviyet cüzdanı ve rozet

MADDE 145. — Her üyeye, üzerinde fotoğrafı bulunan ve seçim çevresiyle devresi yazılı ve C. Senatosu Başkanı tarafından imzalanmış bir hüviyet cüzdanı verilir.

Üyeler, şekli Başkanlık Divanınca tâyin edilecek bir üyelik rozeti taşıyabilirler.

Merasimde kullanılacak alâmet, kenarlarında birer beyaz çizgi ve üzerinde T. B. M. Meclisi ibaresi kazılmış bir madenî plâkı ihtiva eden kırmızı renkte bir hamayıl ile sonuna asılı mineli bir ay yıldızdır.

BAŞKAN — Buyurunuz.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim, burada üyeler, Başkanlık Divanının tâyin ettiği üyelik rozetini taşıyabilir, diyor. Bir de bunun tesbiti hususu ile devamsızlık unsuru var. Başkanlık Divanı değişikçe, bu rozetlerin değiştirilmesi gibi bir durum ortaya çıkacak mıdır?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, olduğum yerden konuşabilir miyim?

BAŞKAN — Tabi efendim.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Bir kere bu rozet mevzuunda bir müsabaka açılacaktır. Bunlar arasından uygun görülen rozeti seçeceğiz.

Sonra, Yeni başkan seçimi ile meydana gelecek değişiklik karşısında, rozetlerin de değiştirilmesi hususu müzakere mevzuumuz değildir.

BAŞKAN — Anlaşıldı mı efendim?

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Evet, efendim.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Söz istiyorum. efendim.

BAŞKAN — Bu madde ile mi alâkah?

SUPHİ BATUR (Sinop) — Bundan sonra gelecek bir madde hakkındadır. Yeni bir madde ile alâkahdır, efendim.

BAŞKAN — Lütfen izah ediniz.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Teklifim, yeni bir madde ilâvesi hakkındadır.

BAŞKAN — O halde teklifinizi okutturuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Metindeki eski 7 nci maddenin son fıkrasının eski metni 150 nci maddeden sonra bir madde olarak ilâvesini arz ve teklif ederim.

Madde : «Başkan ve Başkanvekilleri, C. Senatosuna Başkanlık ederken fırak giyerler.»

Sinop

Suphi Batur

BAŞKAN — Efendim, arkadaşımızın bu teklifini ancak 6 ncı kısım, 158 ncı maddenin müzakeresi sırasında görüşeceğiz.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — 161 ncı maddeyle ilgilidir, orada görüşülecektir.

BAŞKAN — Evet efendim, 161 ncı maddede «Üyeler Genel Kurul ve komisyon toplantılarına kravatlı olarak katılmak mecburiyetindedirler» hükmü vardır. Orada okur, dikkate alırız.

O halde 145 ncı maddeyi reyinize sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ KISIM

İnzibat ve İç Hizmetler

Birinci Bölüm

C. Senatosunun İnzibatı

İnzibat tedbirleri

MADDE 146. — C. Senatosu Başkanı, C. Senatosunun iç ve dış emniyeti hakkında lâzım gelen tedbirleri almakla mükelleftir.

İnzibat kuvvetleriyle Askerî Muhafız Birliği C. Senatosu Başkanının emir ve kumandası altındadır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Buyurun Sayın Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Burada, «İnzibat kuvvetleriyle Askerî Muhafız Birliği C. Senatosu Başkanının emir ve kumandası altındadır.» Emir ve kumanda, tâbirini buradan çıkarmak lâzım. Sayın Korgenerallerin, kıymetli kurmay subayların bulunduğu yerde bir piyade yedek teğmenin kumandasını ben pek doğru bulmuyorum. Emir ve kumandası yerine şöyle bir değişiklik teklifte bulunabiliriz.

Burada Devletin inzibatî kuvvetlerinin içtima salonuna, Heyeti Umumiye salonuna, yani, demin de izah ettiğim gibi, «toplantı devam ettiği müddetçe, hiçbir şekilde ve hiçbir şartla toplantı salonuna girmemeleri» mecburiyetini koymalıyız. Bu hükmün konulmasının yeri burasıdır. Kavga, gürültü, şekli ne olursa olsun, Umumi Heyet toplantısı devam ettiği müddetçe, yani Riyaset celseyi kapatmadığı müddetçe, inzibat kuvvetleri, polis veya askerî kuvvetler içeri girmesin. Bunu temin etmek için, maddede şöyle bir değişikliğin yapılması lâzımdır. «Cum-

huriyet Senatosunun ve toplantılarının inzibatı ve emniyet işleri için gerekli yetkiler bizzat C. Senatosuna aittir ve bu yetkiler, C. Senatosu adına Başkan tarafından kullanılır.» Yetki sizin, ama sizin adınıza Başkan tarafından kullanılacak. «Toplantı, devam ettiği müddetçe girmesinler, emir ve kumanda tâbiri de askerî bir terim, ancak askerî kişilerin kumandasına verilebileceği cihetle bu tâbirin de çıkarılması ve her hangi bir şekilde olursa olsun, toplantı devam ederken içeriye inzibat kuvvetleri girmesin.

Bu değişikliğin yapılması için önergemi veriyorum.

BAŞKAN — Buyurun Mehmet Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim; Sayın Sırrı Atalay'ın takririni desteklemek üzere huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Askerlik yapan herkes bilir ki, bir birlik üst makama üç şekilde bağlanabilir. Birisi harekât kontrolüdür. Yani bir birlik diğer bir birliğin veya makamın harekât kontrolünde bulunur. Bu demektir ki; o birlik, bu makam veya üst birlikten sadece görev alır. O birliğin lojistik işlerine, emir ve kumanda işlerindeki değişikliğe karışmaz. Yani taburda, tabur kumandasını azledip yerine başka bir tabur kumandanı tâyin etmek yetkisi diye bir şey yoktur.

İkincisi; tahsis edilir. Bu halinde de o birliğin lojistik işlerine üst makam karışamaz, fakat onun bütün iç işlerine müdahale etmek imkânına sahiptir.

Üçüncüsü; burada zikredildiği gibi, emir ve kumandası altına verir. Bu halde o birliğe bir askerî kumandan gelir, tam mânasıyla karışmak hakkına haizdir. Yani tabur kumandasını azleder veya bir başkasını tâyin eder, bütün talim, tatbikat işlerine karışır.

Benim şahsi kanaatim odur ki, burada sadece bir emirde kalma, bir görev alma meselesi mevzu bahis olmalıdır. Hattâ benim şahsi kanaatim o derece ileridir ki, bu mevzuda, lojistik işleri dahi ordu tarafından deruhde edilmelidir. Ayrıca taburun, bir bütçesi olmasına, yedirilmesi, içirilmesi işine Yüksek Senatonun karışmasına hiç de ihtiyaç yoktur. Çünkü bu ordunun taburudur ve ordunun emri altında olmalıdır. Talimini, tatbikatını ordunun emriyle yapar. Genelkurmay Başkanlığı bu taburu de-

giştirip, yerine bir başka tabur koyabilir, ve fakat sadece bu tabur kumandanı vazifesini ilgilendiren emirleri Meclis Başkanından alması son derece uygundur, kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Sayın Atalay'ın önergesini okutup, komisyonun da fikrini aldıktan sonra oyunuz sunacağım.

Yüksek Başkanlığa

(146) ncı maddenin aşağıda yazılı olduğu şekilde değiştirilmesini arz ve talebederim.

Kars

Sırrı Atalay

C. Senatosunun ve toplantıların inzibatı ve emniyeti işleri için gerekli yetkiler bizzat C. Senatosuna aittir. Ve bu yetkiler Cumhuriyet Senatosu adına Başkan tarafından kullanılır. İdareci Üyeler bu hususta Başkana yardım ederler ve münasip tedbirlerin alınmasını temin ederler.

İnzibat kuvvetleri toplantı salonuna, toplantı devam ettiği müddetce giremezler.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim; bugün yürürlükte olan İçtüzükte aynen; «inzibat kuvvetiyle askerî muhafız müfrezesi ancak Reisin emir ve kumandası altındadır», diye bir hüküm mevcuttur.

İtiraf edeyim ki; biz bu askeri meselede kendimizi tabiatıyla fazla yetkili saymıyoruz. Ancak, meselâ bir hâdisе oldu işçiler Meclise doğru yürüyüş yaptılar ve Meclisin etrafını sardılar. Bu sırada Muhafız Taburunun Kumandanı gelip soruyor: «Ne emredersiniz, geliyorlar.» Diyor. Kendilerine silâh çatımız, işçilerin içeriye girmelerine mâni olunuz ve duruma intizar ediniz diye icapeden yapacakları muamele bildiriliyor. İşte gelip kumandanım, ne emredersiniz, diye hattı hareketi sorması, ki kendi kendisine re'sen yetkili görmüyor. Ne yapacak? Bu şekilde bunu bir emir telâkki etmesini ifade etmek üzere bu «Emir ve kumandası altındadır, sözü buraya konmuştur». Mahaza «Cumhuriyet Senatosu Başkanına bağlıdır» veya buna benzer, maksadı daha iyi ifade edecek bir kelimenin kullanılmasına komisyon aleyhtar değil.

Toplantı salonuna silâhlı kuvvetin girmemesi meselesine gelince : Vakaa, tüzükte girer diye

bir hüküm yok. Ama giremez diye de bir hüküm konulmasını da doğru bulmadık. Sebebine gelince. Bir cinai cürmü meşhut olursa toplantı salonu içerisinde bir cinai cürmü meşhut hali olursa, cinayet ika edilirse, bu takdirde, Anayasaya göre teşrii masuniyet de bahis konusu değildir. Acaba bu vaziyette de silâhlı kuvvet girmesin mi?

SİRRİ ATALAY (Kars) — Toplantı devam ettiği müddetce girmesin. Bu vaziyette Reis Birleşimi tatil eder, toplantıyı dağıtır.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Elbette bu durumda Reis toplantıyı tatil eder. Mahaza bu hususlarda, Komisyon olarak ısrar edeceğimiz şeyler değildir. Arkadaşımızın takririnde ifade ettikleri hususları gereği gibi tetkik etmek üzere bu maddeyi de bu takrirle birlikte komisyona iade buyursanız daha salim bir yol tutulmuş olur kanaatindeyim.

BAŞKAN — Maddeyi Komisyon istemiştir. Madd yi takrirle birlikte Komisyona veriyoruz.

Silâh taşıma yasağı

MADDE 147. — C. Senatosuna silâhlı girmek yasaktır. Giren kim olursa olsun Başkan tarafından C. Senatosu binasının dışarısına çıkarılır.

BAŞKAN — Bir mütalâa var mı?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Çıkarılır değil, çıkartılır, olacak.

BAŞKAN — Evet, çıkartılır.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Silâhtan, komisyonun kasdı nedir?

BAŞKAN — Taşınması memnu olan silâhlar. Maddeyi bir daha okutuyorum.

(147 ncı madde tekrar okundu.)

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Çıkarma, bizzat faile ait olsaydı «çıkartılır» olurdu.

BAŞKAN — Doğrudur, efendim.

Buyurun, Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlarım, buradaki «çıkartılır» kelimesi kanaatimece yanlıştır. «çıkarttırılır» olması lâzımdır. Başkan gelip de mi çıkartacak? Yoksa arkadaşları vasıtasıyla çıkarttıracak mıdır? Pek tabii arkadaşları vasıtasıyla çıkarttıracak-

tır. Burada «çıkarttırılır» kelimesinin kullanılması bu sebeple elzem ve zaruridir. Ve şunu da arz etmek istiyorum ki, burada 148 nci maddenin ikinci fıkrasında da «dışarı çıkarttırılır» kelimesi var. Binaenaleyh, bunun «çıkarttırılır» olarak kabulünü istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Ege buyurun.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Muhterem arkadaşlarım, «Başkan tarafından Cumhuriyet Senatosu binasının dışarısına çıkarttırılır» cümlesinde burada çıkartma işini yaptıran kimdir? Başkandır. Eğer Başkan kendisi çıkaracak olsaydı, o zaman «Başkan çıkarır» denirdi. Çıkarttırılır ise, bir üçüncü şahsa intikal etmiş olur.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Eski şekli daha uygundur.

BAŞKAN — Komisyon maddedeki şekilde ısrar ediyor. Başka söz isteyen var mı? Buyurun, Sayın Açıkalin.

CEVAT AÇIKALIN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, burada zannedirim, silâhın tarifinde fayda vardır. Çünkü, meselâ merasimde, gerek ecnebi ataşelerin, gerekse bizim muvazzaf misafir davetli subaylarımız, yüksek rütbeli askerlerimiz tabiatıyla silâh taşıyacaklardır. Meselâ, kılıçlı olarak geleceklerdir. Onun için silâh kelimesinin tarifinde fayda vardır. Cebimizde silâh olarak tabanca vardır, bunu anlarım. Yoksa, üniformanın mütemmimi olan kılıcın silâh addedilmemesini arz ve teklif ederim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, silâhları tarif; tavsif veya tadadâ lüzum yoktur, silâhlar hakkında bir kanunumuz vardır, tâyin etmiştir.

Yalnız burada enteresan bir husus vardır, merasim günlerinde yerli, yabancı gelen zevatın silâhı alınacak mı alınmayacak mı? Bu hususa sarahat vermek lâzımdır. Yoksa silâhlar hakkında koskoca bir kanun vardır efendim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Batur.

SUPHİ BATUR (Sinop) — Muhterem arkadaşlar, silâh hakkında arkadaşlarımızın mütalâalarını dinlerken hayrete düştüm. Umumi hükümleri hepimiz biliyoruz. Ama, umumi hükümler, bir de herkese silâh taşıma müsaadesini de verir. Silâh taşıma müsaadesi olan, bir arkadaşımız Bey-

efendinin mütalâasına göre buraya girebilecek midir? Elbette silâhın tarifinde bir fayda vardır. Filân adam silâh taşır girer, falan adam taşır girmez. Böyle şey olmaz. Bunun inzibatını ancak Cumhuriyet Senatosu Başkanı olan zat yerine getirecektir. Binaenaleyh, hem silâhın tarifinde fayda vardır, hem de nerelere girer, nerelere girmez denmesinde fayda vardır.

Cevat Açıkalin Beyefendinin izah buyurdukları gibi birtakım ecnebi ataşeler ve bizim ordu mensupları gelecektir. Elbetteki üniformanın icabettirdiği silâhla gelecektir. Binaenaleyh, ilerdeki ihtilâfları önlemek için silâhın tarifi yerinde olacaktır, faydalı olacaktır.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

ÖMER ERGÜN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, silâhla girme yasasına uymayan kimsenin Başkan tarafından Cumhuriyet Senatosu binasının dışına çıkarılır hükmü doğrudan doğruya Cumhuriyet Senatosuna sâmiin olarak giren kimseler için değil; daha çok Cumhuriyet Senatosu üyeleri için bir hüküm olması icabeder. Yani, üyelerin Senato içerisine silâhla girmelerini meneden bir hükümdür. Dışardan merasim dolayısıyla gelen kimseler için konulmuş bir hüküm değildir. Bu bakımdan, buraya «Senato üyeleri» tâbirinin konulması yerinde olur kanaatindeyim, Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Hidayet Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, silâh maddiyeti ve vasfıyeti itibarıyla ayrıdır. Paşaların taşıdığı bir kılıcı, her hangi bir kimse taksa gelse, bu memnu silâh değildir, diye müsaade mi edeceğiz? Sonra adamın silâh taşımaya hakkı var diye adamı buraya sokacak mıyız? Zaten silâh taşıma hakkı olmadığı halde silâhla gelmişse, suçtur. Mesele bu değildir, kanun bunu tâyin ve tesbit etmiştir. Yalnız istisnai bir hüküm konacak ise, merasim zımında resmî zevatın beraberinde getireceği kılıç gibi silâhların bundan müstesna olduğu maddede ifade edilirse vuzuh verilmiş olur.

Bendenize münasip olan husus şudur ki, komisyon maddeyi alsın ve desin ki, merasim zımında gelen zevatın usulen yanında taşıyacağı silâhlar müstesnadır, denmeli böyle bir hüküm konmalı. Yoksa Suphi Batur'un zannettiği gibi silâh taşımaya hakkı var diye buraya sokmak doğru değildir. Zaten silâh taşıma müsaadesi

olmayan bir kimse ise silâh taşıdığı takdirde suç işlemiş oluyor ve bunun evlâ bittarik kapıdan içeri bile sokulmıyacağı aşîkârdır.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ AMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, evvelâ bu hükmün niçin sevk edildiğini düşünmek lâzımdır. Bu hükmün sevk edilmesinden maksat; gerek dinleyiciler arasında ve gerekse toplantı salonuna katılmış bulunan senatörler arasında, üzerinde silâh bulunan bir kimsenin müzakerelerin seyri esnasında heyecana kapılıp silâhını kullanmasını önlemektir.

Böyle olunca tabiatıyla bu hüküm merasim günleri v. s. ile ilgili değildir. Kaldı ki, bizim Cumhuriyet Senatamızda böyle yabancı ateşemiliterlerin kılıçları ile meçleriyle gelmesini icabettiren merasimleri de kanunlarımız derpiş etmemiştir. Bir Cumhuriyet Bayramımız vardır. Bu bayramda da merasim C. Senatosunda değil Cumhurbaşkanının tebrikleri kabul ettiği salonda olur. Gelenler kendilerine gösterilen yerde bir müddet intizar ederler, protokol sırasıyla gidip tebriklerini arz ederler. Burada o zaman bir görüşme de olmadığı için böyle kişilerin salona gelmesi bile düşünülemez. Şayet onlar bu salona alınmışlarsa üzerlerinde kılıç varmış, meç varmış, diye bir şey mevzu bahis olamaz, toplantı olmadığı için bu hükmün tamamen dışında kalır.

Tekrar arz ediyorum, bizim görüşmelerimiz esnasında yabancı olsun, olmasın, görüşme salonuna ve localara silâhla gelmeyi icabettirecek bir vaziyet yoktur. Eğer gelmek istiyorsa, dinlemek istiyorsa silâhını ve sairesini vestiyere bırakıp gelmesi icabeder. Şayet, buna rağmen heves edip silâhını, meçini takmış gelmiş ise, alâkalı memurlar tabiatıyla daha evvel meçini ve sairesini vestiyerde bırakmasını ihtar eder. Eğer üzerinde görülmiyen, silâh varsa, ki bu herkes için variddir, ancak o silâhın görülmesine kadar üzerinde taşır. Hiç kimse de buraya girerken muayeneye tabi değildir. Arz ettiğim gibi, hükmün sevk edilmesindeki maksat budur. Böyle olunca silâhın tarif edilmesine müstesnadır, dâhildir gibi tafsillere girilmesine lüzum yoktur. Zaten senelerden beri tatbikinde hiçbir müşkülât arz etmiyen bir hükmüdür.

Maddenin aynen kabulünü rica ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Sarıgöllü.

OSMAN SAIM SARIĞÖLLÜ (Aydın) — Efendim, ben de komisyonun şimdi söyleyeceklerini söyleyecektim.

BAŞKAN — Sayın Üren.

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Batur.

SUPHÎ BATUR (Sinop) — Muhterem arkadaşlar, bir silâh tarifine girecek değilim. Ama Hidayet Bey arkadaşımıza silâhı, memnu olanla olmayanı benden daha iyi bilirler ve tefrik ederler. Çünkü öyle silâhlar vardır ki, taşınması memnu değildir. Meselâ, aklımda kaldığına göre 12 cm. den aşağı silâhlar taşınabilir. Elbette bu vaziyet muvacehesinde zannediyorum ki silâhın tarifinde amelî bir fayda olsa gerektir.

Sonra ikinci olarak elimizdeki İçtüzük teâmüle göre, yahut anlayışa göre bir kanun hükmündedir. Bir kanun hükmünde olduğuna göre kendisine mukaddem kanunları ve nizamları tadil eder mahiyettedir. Metni aynen okuduğumuz zaman şöyledir: «Cumhuriyet Senatosuna silâhlı girmek yasaktır. Giren kim olursa olsun Başkan tarafından C. Senatosu binasının dışına çıkartılır.»

Şimdi bu hüküm olunca, mukaddem bütün kanunlar ve nizamlar bu bina dâhilinde hükümsüz olmuş olur. Başka türlü mütalâaya imkân var mıdır?

Bütün bunları söyledikten sonra diyelim ki, arkadaşlar söyledi, meselâ cinai bir cürmümeşhut olacak, silâhlı bir kuvvet salona girebilir dediler. Başkan zabıta kuvvetlerine diyecek midir ki, dışarda silâh çatan öyle girin. Bunları elbette tarifte fayda vardır. Madde vuzuha kavuşmuştur. Yarın ihtilâflara yol açar. Binaenaleyh bu maddeyi komisyonun vuzuhlu getirmesi lâzımdır. Çünkü eskiden mebuslara silâh taşımak memnu idi. Şimdi büsbütün mahiyeti değişiyor. Bu gözden kaçacak ve af buyurun, o kadar hafife alınacak bir mesele değildir.

Hürmetle arz ederim.

BAŞKAN — Selâmi Üren.

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım, silâhı kanunumuza göre iki mânada mütalâa etmek icabeder. Birincisi, taşınması mem-

nu olmıyan silâhlar, ikincisi ise taşınması ruhsata tâbi olan silâhlardır.

Şimdi, kanunen taşınması veya bulundurulması memnu olan silâhların bizatihi Cumhuriyet Senatosuna değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi-nin işgal ettiği sahaya girmemesi lâzımdır.

İkincisi ruhsata tâbi olup da taşınması ve bulundurulması mümkün olan silâhlar vardır. Bunların da Türkiye Büyük Millet Meclisi kapısından içeriye girmesi yasaktır. Bu tüzük maddesiyle ne Senato'ya, ne sâmiin yerine ve ne de toplantı mahalline bunların getirilmesi yasaktır. Bir de kanunen yaralayıcı, bereleyici ve delici silâhlar vardır. Bunların bir kısmı ruhsata tâbi olmaksızın bulundurulabilir ve taşınabilir. Bunlar da Ceza Kanunumuza göre eğer silâh vasfına haiz ise, kanun tatbikatında artıcı bir hal teşkil eder, teşdit sebebi teşkil eder. Binaenaleyh, bunlar da silâh vasfından uzaklaşmış değildir. Bunlar da kanaatimizce silâhtır ve bu gibi yaralayıcı, bereleyici, kesici ve delici aletlerin bu salona sokulmasının yine yasak olması icabeder. Bunun haricinde yine Ceza Kanunumuz silâh tarifini daha çok genişletir. Birçok hallerde silâh vasfını haiz olmıyan, fakat, suçun işleniş tarzına göre silâh saydığı aletler vardır ki, bunlar da silâh vasfını haizdir, bu sahaya sokulamaz. Bu maddeyi bu şekilde almak lâzımdır, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Cevat Açıkalın.

CEVAT AÇIKALIN (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, madde hattı zatında doğru. Yani Cumhuriyet Senatosuna silâhla girmek doğru değildir ve memnu olmalıdır. Yalnız mevzuabahsolan, Sayın Komisyon Sözcüsü Âmil Artus'un da söylediği gibi, buradaki bir karışıklık ve yahut tehevvür esnasında fuzuli hareketlerin önlenmesine mâtufl bir emniyet tedbiridir, bu kaidedir. Şimdi, bunun istisnaları koymak suretiyle kaideyi teyid etmiş oluyoruz. Meselâ muvazzaf lar var, polis memurları veyahut emniyet mensupları var, bunları kasdetmiyor. Bunlar vazife dolayısıyla silâhını taşıyan kimseler.

Merasim esnasında gerek ecnebiden gerekse Türk zâbitlerinden kılıçlariyle gelenler var. Komisyon maddeyi geri alır, bu zaviyeden tekrar inceler ve istisnaları tâyin edip meseleyi vuzuha kavuşturursa daha iyi olur efendim.

BAŞKAN — Sayın Aydın.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Arkadaşımızın ifadesi bence, bu mad-

denin bir noksanını daha ortaya getirdi. O da «Senato'ya silâhlı giremez» Ya koridora, diğer müstemilâta tabanca ile bomba ile girerse ne olacak? Bu, «Büyük Millet Meclisi binasına ve müstemilâtına giremez» şeklinde olmalıdır. «Vazifelilerden mâdası B. M. M. binasına ve müstemilâtına silâhlı giremez» şeklinde olmalıdır. Yoksa tabanca ile bomba ile şuraya kadar gelir. Bu olur mu? Ancak Meclis zabıtası silâhlı olabilir. «Büyük Millet Meclisi ve müstemilâtına vazifelilerden başkası silâhla giremez» şeklinde olması lâzımdır. Bunun için komisyonun maddeyi geri alması lâzım.

BAŞKAN — Meclisin inzibatı yalnız Senato'ya aittir.

HİDAYET AYDINER (Devamla) — Biz vazifemizi yapalım yeter.

BAŞKAN — Sayın Sarıgöllü.

OSMAN SAİM SARIĞÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, Muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri, bu madde gayet yerinde vaz' edilmiştir. Burada mevzuabahsolan veya y nin silâh taşınması değildir. Silâhlı hiçbir kimsenin Meclis müstemilâtına girmemesidir. Burada bir polis memurunun silâh taşınması yanında, teşrii masuniyeti haiz bir senatörün silâh taşınması biraz garip oluyor. Binaenaleyh, mevzuabahsolan şey, Senato binası ve müstemilâtı dâhilinde hiç kimsenin silâh taşınmamasıdır. Buna kıymetli Ordu mensuplarımız da dâhildir. Çünkü burası silâh meşheri ve üniforma teşhir yeri değildir. Buraya gelen herkes kaideye riayet etmek suretiyle silâhını dışarda bırakır, öyle gelir. Dışarda aynı zamanda Meclis Muhafız Alayı vardır, yani Ordunun mümtaz bir heyeti tarafından Meclis binamız muhafaza altındadır. Başkan talebettiği anda dışardaki bu kuvvet, içerde bulunan ve rahatsızlık veren bir kuvveti veya eşhası ekarte eder. Burada bir fantazi değil, silâh taşınmaz. Yanlış hatırlamıyorsam, İngiliz Parlamentosuna Kral dahi silâhla giremez, derler. Burada binaya ve binanın taşıdığı mânevi kudret ve kuvvete karşı bir hürmet olsun için silâh mutlak olarak hiçbir kimse tarafından taşınmamalıdır. Bu itibarla bu maddenin mutlak olarak kabulünü de istirham ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin hiçbir binası-

na ve müstemilâtına silâhla girilemez şüphesiz, fakat buna ait bir hükmü bizim Tüzüğümüze koymamız Millet Meclisinin Tüzüğüne ait bir hükme tecavüz mahiyetinde olacağı için sadece kendimize aidolan kısmı aldık. Ancak bu maddenin yalnız Senato Salonunu değil. Senatoya ayrılmış olan komisyon odaları ve koridorları da içine almak suretiyle şu şekilde yazdık ve şimdi takdim edeceğim. Şu şekilde düzeltilmesi mümkündür. «Türkiye Büyük Millet Meclisine ait plânda Cumhuriyet Senatosuna ayrılan bölümlere hiç kimse silâhla giremez» Alt tarafı «Giren kim olursa olsun Başkan tarafından dışarı çıkarılır.»

Zabıta memurlarından bahsedildi. İnzibati teminle vazifeli olan zabıta memurlarının silâhla girebilmesi pek tabiidir. Ayrıca bunlar için, «silâhla girebilir» diye hüküm sevk edilmesine lüzum görmüyoruz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Sarıgöllü.

OSMAN SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan,, Muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri, verilen tadil teklifi encümen olarak gayet yerinde görülebilir. Ancak, zabıta kuvveti silâh taşıyabilirse, yine bu işin zihniyetine ve esprisine aykırıdır.

Burada polisin silâh taşıması, yani Cumhuriyet Senatosu üyeleri üzerinde inzibati bir tedbir mevzuu ise, bunu külliyyen reddetmek icabeder.

Binaenaleyh, polis bu salon içinde silâh taşımamalıdır. Eğer bu salonda silâh taşımak mevzuubahsolursa, o zaman artık Senatonun mânâsı, mahiyeti ve hukuki vasfı kalmaz. Bu sebeple polis memuru veya x ve Y gibi şahısların hiçbir surette silâhlı olarak salona giremez. Bu hususta bizim kendi idare âmirlerimiz, kendi grup teşkilâtımız, Başkanlık Divanı üyelerimiz gerekli tedbirleri alırlar. Binaenaleyh, silâh taşınmaması keyfiyeti mutlak olmalıdır. Eğer esprisi bu ise, ki, istediğimiz şey de budur. Diğer içtüzüklerde de aynıdır, silâh taşınmasını katıyetle menedilmiştir istisnası yoktur, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Hidayet Aydınır.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, muhterem Sözcünün yaptıkları son tadilde noksanlık vardır. Diyor ki; «Cumhuriyet Senatosuna tahsis edilen yerler»

Peki bunun dışında bize tahsis edilmeyen, müstakillen tahsis edilmeyen kütüphane, koridorlar sunlar, bunlar da var. Bu itibarla böyle değil, T. B. M. Meclisi binasına demeliyiz. Buna karşı yapılacak itiraz şu olabilir. O zaman Millet Meclisi Riyaset Divanı karışsın. Olmaz. Biz bu hükmü koymakla Millet Meclisi Riyasetinin vazifesine müdahale etmiş olmayız. Biz burada bu memnu hükmü koruz, eğer bu memnuiyete aykırı bir hareketi Senato Başkanı görürse, o meneder. Millet Meclisi Başkanı görürse o meneder. Böylece bu iş vezaifi müsterekeden olur. Binaenaleyh kütüphaneye silâhla gelinir, koridora gelinmez, diye bir karışıklığa münecer olmasın şu kütüphane münhasıran C. Senatosuna tahsis edilmiş değil, yemekhane de değil. Binaenaleyh «C. Senatosuna tahsis edilen yerler.» ibaresi noksandır. Bunu Büyük Millet Meclisi binasına, demeliyiz.

BAŞKAN — Efendim, bir arkadaşta daha söz verdikten sonra kifayet takririni reylerini ze sunacağım. Buyurun.

MUAMMER OBUZ (Konya) — Efendim, mesele ilk ortaya atıldığı zaman basit gibi mütalâa edildi. Konuştukça ehemmiyetini anlamış bulunuyoruz.

Bendenizce, mühim olan şey maddenin «memnu» hükmünün mutlak olduğunun evvelinde kabul edilmesidir. Hakikaten Senato ve müstemilâtına hiç kimsenin silâhlı olarak girmemesi icabeder. Ancak, istisnai bir hüküm koymak suretiyle «merasimlerde taşınan silâhlar bundan müstesnadır.» demek doğru olur.

Komisyon son teklifinde, Başkan silâhlıyı dışarıya çıkarma yetkisini taşıyor. Silâhlıyı dışarıya çıkarmak, ihtiyacı karşılamaz. Misal; Senato meselâ bir generalin dinlenmesini istemiştir ve general de gelmiştir. Kapıdan içeri girmek üzeredir. Başkan gidip kapıda bekliyecek ve generali silâhlı olduğu için dışarı edecektir. Bu olacak şey değil. Binaenaleyh şahsın silâhtan teerit olunması lâzımdır. Bunun için maddenin komisyona iadesine lüzum vardır; hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen?.. Yok. O halde kifayet takririni reye de koymaya mahal yoktur. Encümen maddenin şu şekilde yapılmasını istemektedir. Fakat bu arada maddenin encümene iadesine ait bir takrir de vardır. Encümen bu iade keyfiyetine ne diyor efendim?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Madde
sarihtir, lüzum görmüyoruz.

BAŞKAN — Evvelâ madde okunsun.
(Madde 147 tekrar okundu.)

BAŞKAN — Encümen birinci fıkranın şu
şekilde tadilini teklif ediyor.

«MADDE 147. — Türkiye Büyük Millet
Meclisine ait plânda Cumhuriyet Senatosuna ay-
rılan bölümlere hiç kimse silâhla giremez. Giren
kim olursa olsun Başkan tarafından Senato bi-
nasının dışarısına çıkartılır.»

BAŞKAN — Bu yeni teklif üzerinde söz is-
tiyen var mı?.. Buyurun efendim.

ÖMER LÜTFİ BOZCALI (İzmir) — Muh-
terem arkadaşlarım, komisyonunun evvelce iz-
har etmiş olduğu madde gayet yerinde ve açık-
tır. Ancak, «Cumhuriyet Senatosu veya müşte-
milâtı» tâbiri yerine, şimdiki takrirden ve teklif-
te gösterilen hususu koymayı istiyorlarsa, o da
bugünkü Meclis binasının şekli düşünülerek
plânda gösterilen tâbiri yerine, ileride Senato-
nun yeni bir binaya geçmesi veya taşınması ha-
linde tamamen bu maddenin tatbik yeri kalmı-
yacaktır. Bundan başka tüzükteki hukuki tâ-
birlerin de, bugün tekniğe uygun olmadığı ka-
naatindeyim.

«Cumhuriyet Senatosu ve müstemilâtına»
şeklinde, sadece bir müstemilât tâbirinin ilâve-
si ile maddenin kabul edilmesini teklif ediyorum.
Bir de takrir takdim ediyorum.

BAŞKAN — İki takrir daha var, okutuyo-
rum efendim.

C. Senatosu Başkanlığına

147 nci maddenin aşağıdaki şekilde tadilini
arz ve teklif ederim.

İzmir

Ömer Lütfi Bozcalı

Madde 147. — Cumhuriyet Senatosu ve mü-
stemilâtına silâhla girmek yasaktır. Giren kim
olursa olsun Başkan tarafından C. Senatosu bi-
nasının dışına çıkartılır.

BAŞKAN — Komisyon...

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim
müstemilâta esas itibariyle bir itirazımız yok.
T. B. M. Meclisi plânında C. Senatosuna ayrılan
yer tesbit edilmiştir. Bu «tesbit edilen yer» aşı-

ğıdaki maddelerde (155 ve diğer maddelerde)
aynen kullanıldığı için bu ifadede ayrılmamak
maksadiyle böyle kullandık. Müstemilât kelime-
si hiç kullanılmadı.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Efendim,
komisyondan bir sualım var.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

SELÂMİ ÜREN (Devamla) — Heyeti Umu-
miye kapısı buna dâhil midir, değil midir?

BAŞKAN — Tamam efendim. Başka bir
takrir daha var, komisyona iadesi teklif edil-
mektedir.

Yüksek Başkanlığa

Maddenin komisyona iadesini arz ve teklif
ederim.

Konya

Muammer Obuz

BAŞKAN — Komisyon...

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Mesele
tenevvür etti. Tam biteceği zaman komisyona
iade. Bu olmaz.

BAŞKAN — Komisyona iadesini kabul eden-
ler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Komisyonun teklifini oyunuzda arz edeceğim.
(Esas teklifi mi sesleri)

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Esas ko-
misyon teklifini reye koyalım.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca
S. Ü.) — Son teklif esastır.

BAŞKAN — Komisyon...

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL
ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Temayül
o şekildedir. Onun için.

BAŞKAN — Temayül olmaz. Şimdi komis-
yonun sonradan yaptığı teklifi oyunuzda arz
edeceğim. Bir daha okunsun.

(147 nci madde ile ilgili İçtüzük Komisyo-
nunun yeni tadil metni tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyonun bu yeni teklifini
reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyen-
ler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Ömer Lütfi Beyin bir takriri vardı,
onu okutuyorum.

(Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Ömer
Lütfi Bozcalı'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

O halde maddeyi tekrar okutuyorum.
(Madde 147 tekrar okundu.)

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Toplantı salonuyla komisyon odalarına
girebilecekler

MADDE 148. — Toplantı salonuyla komisyon odalarına; C. Senatosu üyeleriyle milletvekillerinden, C. Senatosu memur ve hizmetlilerinden, Hükümetten iş için gönderilmiş memurlardan ve davet edilen uzmanlardan başkalarının girmeleri yasaktır.

Bu yasağa aykırı olarak girenler, Başkan veya İdare Amiri tarafından dışarı çıkartılır.

C. Senatosu binalarını görmek isteyenlere Başkan, ancak iş zamanlarından başka bir saatte müsaade edebilir.

BAŞKAN — Efendim, müsaade ederseniz, buradaki yani ikinci fıkradaki (dışarı çıkartılır), «dışarı çıkartırlar» olması lâzımdır.

SUAT SEREN (İsparta) — Burada toplantı salonuna girmemesi mümkündür ama komisyon odalarına Senatoca müsaade edilmiş basın mensupları girebilirler. Bunun tasrih edilmesi lâzımdır. gizli olmıyan komisyon odalarına....

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Hayır efendim, komisyon ayrıca müsaade vermeden giremez, orası düşün salonu değildir.

BAŞKAN — Başka mütalâa... Yok. Maddeyi aynen oyunuzla sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde aynen kabul edilmiştir.

Dinleyiciler

MADDE 154. — Dinleyicilerin C. Senatosu birleşiminin devamı müddetince, kendilerine tahsis olunan mahallerde başı açık oturmaları ve sükût etmeleri mecburidir.

Dinleyicilerin görüşmeyi benimsediklerini sözle veya alkışla veya her hangi bir hareketle izhar etmeleri yasaktır.

Bu yasağa aykırı hareket edenler, inzibatı muhafazaya memur olanlar tarafından dışarıya çıkarılırlar.

Şahıslar tesbit edilemezse hareketin vukubulduğu kısımda bulunanlar dışarı çıkartılır. Bundan sonra da bu gibi hareketler devam ederse, dinleyici salonunda bulunanların hepsi dışarı çıkartılır.

Bunlardan tahrikçi oldukları tesbit edilenler, hemen yetkili mercie teslim olunurlar.

SUAT SEREN (İsparta) — Buraya basın mensuplarının ilâvesini teklif ediyorum.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Basın mensupları bir vazife ile bulunuyorlar. Bu madde yalnız dinleyicilerden bahsediyor.

BAŞKAN — Sayın Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Basın mensupları dinleyicilere dâhil midir değil midir?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Hayır. Bunlara parlamento muhabiri diye ayrıca bir kart veriliyor. Kendileri hususi bir vazife ifa ediyorlar. Bunlar dinleyicilerden ayırdır.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Üren.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Efendim, geçenlerde bir gazeteci kadın yüksek sesle güldü ve Senatör konuşmalarını ihlâl edecek harekette bulundu. Böyle hareketler tevali ederse ne muamele yapılacaktır?

BAŞKAN — Kim yaptı efendim?

SELÂMİ ÜREN (Devamla) — Bir kadın gazeteci.

BAŞKAN — Buyurun sayın sözcü.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Gazeteciler kendilerine müşterek Başkanlık Divanınca verilen kartlar ile Meclis binasına girmektedirler. Ve vazife ifa etmektedirler. Böyle bir şey eğer vukubulursa, Başkanlık haklarında bir tedbir alır. Ayrıca bir hüküm koymaya lüzum görmedik.

BAŞKAN — Buyurun Mehmet Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim, basın mensupları dinleyicilerden sayılmadığına göre, acaba basın mensupları lehte veya

aleyhte tezahürat yaparlarsa bu takdirde nasıl bir hüküm tatbik edilecektir. Böyle bir hüküm var mıdır?

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Aynı tedbirler bunlar hakkında da alınacaktır.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim, komisyon sözcüsü, bir soruya verdiği cevapta «basın mensupları da dinleyiciler gibidir» diyor, diğer bir soruya verdiği cevapta, «basın mensupları dinleyicilerden sayılmaz» diyor, aradaki tenakuzu izah etsinler.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Devamla) — Efendim, bu şekilde hareket eden basın mensuplarının kartları geri alınır bir daha geri verilmez. Bunlar için ayrıca bir madde sevkine lüzum görülmemiştir.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Uşak) — Efendim, müsaade ederseniz, sayın üyeler hakkında disiplin cezaları, inzibati muameleler düşünülürken dinleyiciler hakkında tedbirler düşünülürken, basın mensuplarının bundan hariç tutulmasını ve bu hususun Riyasetin takdirine bırakılmasını kabul edemeyeceğim. Riyaset bunu yapar veya yapmaz. Bu takdirle olacak iş değildir. Bunun da tüzükte yer alması icabeder.

BAŞKAN — Bir teklif yaparsınız.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Uşak) — Geriye alsınlar.

SUAT SEREN (İsparta) — Dinleyiciler ve basın mensupları demek lâzımdır.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

BAŞKAN — Buyurun, Sırrı Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Efendim, dinleyiciler ile basın mensuplarını birbirinden ayırmak mecburiyetindesiniz. Dinleyici seyir için gelir, buradaki toplantıları nihayet, takibeder. Basın burada bir vazife yapmak için bulunur. Basın hürriyetinin temel prensibi; basının haberleri hâvadisleri her türlü engellerin dışında temin etmesidir. Anayasanın basın için temin ettiği asıl hüviyet budur. Her türlü mâni ve engellerden, her türlü kayıtlardan uzak olarak basının haber ve hâvadisleri yerinde tesbit etmesi ve takibebilmesidir. Anayasamız bunu emretmektedir. Şimdi dinleyicilerle basın mensuplarını, parlamento muhabirlerini aynı muameleye tâbi tutarsanız dinleyiciler şu şu muamelelere tâbi tutula-

caktır; hiçbir şekilde heyecan veya başka ruhi bir tezahüratta bulunmayacak. Sükûneti bozmıyacak ve saire. Ama parlamento muhabirlerine bunu tatbik ederseniz polisi başlarına diki-leecek, demektir ki, bu olmaz. Polis, bunların başında duracak, aman şunu yapın, bunu yapmayın diye kendilerini daimî kontrol altında tutacaktır.

Sözcüsünün dediği gibi; müecyidesi vardır. Bir; parlamento müzakerelerini takip için parlamento muhabirlerine kartlar verilmektedir. Bu kartlar muayyen şekillerde verilir ve muayyen şekillerde geri alınır. Nihayet muhabir muayyen bir nizam içinde hareket etmiyorsa kartı geri alınır ve bir daha gelemmez.

İki; Riyaset Divanı, Umumi Heyeti sevk ve idare ile, sükûnetinin muhafazası ile mükelleftir. Dinleyiciler gibi parlamento muhabirleri taşkın bir harekette bulunacak olur ve bir suç işlerlerse Riyaset Divanı gerekeni yapar, icabında onları salondan dışarı çıkarır. Fakat madde koyar bu hareketi basın mensuplarına da tatbika kalkarsanız bir memlekette beşinci kuvvet olan basına ve onun haberalma hürriyetini takyid etmek demek olur. Komisyonun getirdiği şekil yerindedir. Ve en doğru şekildir, bunu yapmaya imkân yoktur. Bunun tatbikatı görülmüştür. Zaman zaman basın mensuplarından beğenilmiyenlerinin kartları alınmıştır. Beğenilmiyenler basın localarından mensupları uzaklaştırılmıştır. Bu meselenin tatbikinde bunun fayda ve zararlarını ölçmeye mecbursunuz. Şimdi siz Cumhuriyet Senatosu müzakerelerinde şu ve bu şekilde bir bayan gülebilir, ama bir de Cumhuriyet Senatosunda basın mensupları parlamento muhabirleri hakkında, dinleyicilere tatbik edilen muameleler tatbik edileceği yolundaki psikolojik bir havayı da düşünmek mecburiyetindesiniz. Kerem buyurunuz, lütfedip bu şekliyle kalsın yeni bir şey eklemeye imkân yoktur. Basın vazifesini müdriktir. Buraya gelen basın mensubu en azından bir lise mezunudur. Dinleyici böyle değildir, kimin ne olduğunu bilemezsiniz. Binaenaleyh dinleyiciye tatbik edilen şekli tatbik edemezsiniz. İnsaflı olalım biraz. Siz dinleyici locasına hiçbir istirahat aracı temin etmezsiniz. Ama, basın muhabirine istirahat yerini temine mecbursunuz. Bütün ulaştırma vasıtalarını temine mecbursunuz. Bu kadar haber alma hürriyetini temin ettiğiniz 5 ne kuvvet mensuplarını locada polis veya inzibat kuvvetlerinin

keyfi hareketlerine ve onların takdirlerine bırakacaksınız, bu mümkün olan bir hareket değildir. Dünyanın hiçbir yerinde görülmüş bir hareket değildir. Demokratik bir müessesenin lider organı içinde bu düşüncenin müzakeresine dahi gönlüm razı değildir.

BAŞKAN — Sayın Özgüneş.

MEHMET ÖZGÜNEŞ (Tabii Üye) — Efendim; haber alma hürriyetinden bahsederken Muhterem Senatonun hiçbir üyesinin Sırrı Atalay arkadaşımızdan farklı düşüneceğini tahmin etmem. Hiçbir arkadaş haber alma hürriyetinin aleyhinde veya tahdidi fikrinde değildir. Buraya konmak istenen hüküm ve konuşulan mevzu haber alma hürriyeti ile ilgili değildir. Deniliyor ki, Senatoya gelir, buradaki konuşmaları takibederken basın mensupları tezahürat yapmasın. Bunun ne alâkası var, basın hürriyetiyle, haber alma hürriyetiyle? Toplantıya gelen bir basın mensubu burada en büyük bir hürriyet mefhumu içerisinde kendisine hiçbir mâni gösterilmeden bu konuşmaları tatbik etmelidir, buna inanıyoruz. Ama müzakereleri takibederlerken, birtakım hareket ve sözlerle leh ve aleyhte tezahürat yapmamalıdır. Biz burada basın mensuplarının dinleyiciler gibi bir kayıtlamaya tabi tutulmasına hiç şüphesiz muârizim. Basın mensuplarının dinleyiciler gibi şu veya bu şekilde hareket etti diye dışarıya çıkarılmaları fikrine karşıyım. Basın mensuplarından birisi şöyle bir hareket yaptı, kimin yaptığı tesbit edilemedi, onun için bütün basın mensupları çıkarılacaktır, diye birtakım kayıtlar kournorsa bu cidden basın hürriyetini, haber alma hürriyetini takyit olur. Ama, denirse ki; basın mensupları da filleri ve sözleriyle lehte veya aleyhte tezahürat yapamazlar, denirse öyle zannediyorum bunun haber alma hürriyetiyle hiçbir alâkası yoktur. Sayın parlamento üyeleri burada kayıtlandılar, dinleyiciler kayıtlandılar, ama, yalnız basın mensuplarına bilmem ne sebeple hiçbir kayıt yok. Bunlar istediklerini yapsınlar. Olmaz öyle şey.

Sayın Sırrı Atalay arkadaşımız basın mensuplarının en az lise mezunu olduklarını beyan buyurdular. Ama, demin de burada en az bir üniversite mezunu ve en küçüğü kırk yaşını ikmal etmiş arkadaşlar mevzuubarsolduğu zaman, biz neler gördük, neler gördük, dediler. E... biz de neler gördük. Şu halde tahsili, yaşı ne olursa

olsun kayıt mutlaka konulmalıdır. Basın mensupları da ben ona inanırım ki, haber alma bakımından, dinleme bakımından hiçbir kayda tabi olmamalılar, velâkin bu vazifelerini yaparlarken lehte ve aleyhte tezahürat yapamamalılar. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Kâmil Coşkunoglu.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Uşak) — Bendeniz de aynı şeyi söyleyecektim.

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım; Sayın Özgüneş arkadaşımızın fikirlerine aynen iştirak ediyorum. Parlâmentonun mahabetini bozacak veya leh ve aleyhte tezahüratta bulunacak bir basın mensubunun da aynen samîin ve bizler gibi bir hükme bağlanması icabeder. Bendeniz aynı zamanda bu mevzuda olmak üzere bir de takrir verdim. Bunu bilhassa izah etmek için huzurunuzda çıktım. Takririmin esası şudur : Şimdi komisyon metninde; «dinleyicilerin, görüşmeyi benimsediklerini veya benimsemediklerini sözle veya alkışla» dendikten sonra «veya her hangi bir hareketle izhar etmeleri» deniyor. Bu «veya her hangi bir hareket» çok şümüllüdür. Daima suiistimale müsaittir, takdire bağlıdır, her şahsın durumu anlayışına göre bu her hangi bir hareket değişir. Bendeniz takririmde aşağıda belirteceğim hususun tadilini talebediyorum. «Sözle veya alkışla» dendikten sonra, «veya bu gibi hareketlerle izhar etmeleri.» Bu gibi hareketleri dediğimiz zaman alkışa veya söze benzer benziyen hareketler mânası alır ki, durum böylece suiistimale müsait bir hava yaratmamış olur. Bendeniz bu şekilde tadilin kabulünü ar ve teklif ederim.

BAŞKAN — Sayın Atalay.

SİRRİ ATALAY (Kars) — Komisyon bize bu maddeyi, eski İttüzükten olduğu gibi getirdi. Bendeniz bu maddeye ait misaller vereceğim. Ayrıca maddeyi demokratik memleketlerin tedvin ettikleri maddelere muvazi olarak, tatbikattan almışlardır. Şimdi, müsaade ederseniz size İtalyan Senatosunun İttüzüğünün 50 nci maddesini aynen okuyayım.

«Toplantı esnasında dinleyiciler tribününde toplanmış olan kimseler her hangi bir tasvip veya hut ademî tasvip hareketinden çekinerek başları açık otururlar ve sükûtı muhafaza ederler.» Bize muvazi ve bizimle mutabakat

halinde «Başkanın emrini icraya memur olanlar sükûneti bozan herkesi dışarı çıkarırlar, ve intizamsızlık yapanları tesbit etmedikleri takdirde sükûnun bozulduğu tribün kısmını boşaltırlar» bizim madde-nin aynı. «Bu suretle dışarı çıkarılanla-rın hiçbirisi dinleyici locasında veya loca kısı-mında bırakılmazlar, bununla beraber, bunla-rın yerine giriş kartları olan, diğer dinleyici-ler kabul olunabilir.» Görülmektedir ki aşağı yukarı birbirine benzeyen medeni ve demokra-tik dünyanın her memleketi de bu şekle uymuş-tur. Niçin, durup dururken bir de basın men-suplarının bunun içerisine sokulması istenili-yor? Çünkü biz teferruatlı hükümleri getirme-ye alışmışızdır. Anayasa görüşüldüğü zaman da hep bunun şikâyetçisi olduk. Teferruata gidi-yoruz, dedik. Burada bahsedilenler ise teferru-atla ilgili hususlardır.

Şimdi demin de arz ettiğimi gibi, haber alma hürriyetinin o kadar engelden uzak bu-lunması lâzımdır ki, tecelliler ne olur bileme-yiz, basına mensup olanların en az birer lise mezunu olmaları hasebiyle bu kayıtlardan dai-ma uzak bulunmaları lâzımdır, dedim. Mahzu-ru ve faydayı daima göz önünde bulunduraca-ğız. Basın hürriyetini, çok uzaklarda da olsa, ihtimallerin dışında da olsa kayıtlayıcı kılan bu hususlardan uzak tutmak mecburiyetinde-yiz, tıpkı onların tuttuğu gibi. Ne fayda tem-in edeceğiz? Arkadaşlarım diyor ki; üyeler kayıtlanıyor da, niçin basın mensupları kayıt-lanmıyor? Arkadaşlar, üyeler daima müzake-renin içinde, görüşmelerin içindedir. Üye söz istiyecektir. Verilmediği zaman haklı veya haksız münakaşa edecek, söz istiyecek, sataş-a-caktır. Ama basın mensubu öyle değildir. Ye-rinden takibediyor. Binaenaleyh, tasvip veya ademi tasvipleri tezahürat yapmaları zaten mümkün değildir. Olmıyacak veyahut binde bir olabilecek hususlar için hükümler vaz'et-miyelim. Sanki kıyamet koparmışcasına bir endişeye kapılarak bunlar için hükümler ko-yalım, bu olmaz. Buraya basın hürriyeti ile bağdaşmaz kokusu veren hüküm koymakta ne fayda vardır.

Sayın üyeler için de hükümler koyduk de-diler. Onların ifa ettikleri hizmetler sayın üyelerin ifa ettikleri hizmete benzemez. Meselâ

bir muhabir vazife görürken, sert yazdın, sert baktın, tezahürat mânasına geldi diye bir mu-ameleye tabi tutulmamalıdır. Çünkü, her ne olursa olsun diyor. Bu her nevi şeyi de herkes dilediği şekilde anlayacaktır. Muhabir bir âmmе hizmeti yapmaktadır, basın mensupları-nı bu vazifelerinden dolayı dinleyicilerle aynı şekilde tutmaya imkân yoktur. Birisi âmmе hizmeti görüyor, öbürüsü ise keyfi şekilde se-yire geliyor. Onun için bu iki hususu da ay-nı müeyyide ve statüye tabi tutmaya imkân yoktur.

BAŞKAN — Buyurunuz, Sayın Aydınır.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanmca S. Ü.) — Bâzı muhabirleri içine alan bir mem-nuiyet fikrinde, bunun bilhassa basın mensup-ları bakımından faydası vardır. Aksi halde bu memnuiyetin olmaması onlar için bu fiiller mu-bah gibi bir telâkkiye meydan verir. Binaen-aleyh, memnuiyet hükmü konulmalı ki, onlar da bu suretle bu gibi hareketlerden tevakki etsin-ler.

Sayın Sırrı Atalay arkadaşım kuru taviz verdiğim diye niçin endişe ediyorlar. Bu şe-kilde kuru taviz vermeye hiçte lüzum yok. Memnuiyet herkes için olduğu gibi, basın men-supları içinde olmalıdır. Onlarda bilsinler ki tevakki etsinler.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Üren.

SELÂMİ ÜREN (Tekirdağ) — Muhterem arkadaşlarım, bir hukuk kaidesi vaz'edilirken, onun bir umumilik vasfı vardır. Biz umumilik vasfını tâyin ederken buradaki maddenin az veya çok sert olması hususunda bir mütalâada bulunmayacağım. Yalnız Senatoya hürmeti icabettirecek bir hususu temin için bir çabada bulunuyoruz. Demin de arz ettiğim gibi; yük-sek sesle bir gazeteci konuşsa, bir tanesi gül-se, bunlar hakkında hiçbir muamele yapılmaz. Ama, aynı muameleyi, aynı hareketi bir samim yapsa, derhal oraya vazifeli memur gelir, din-leyicinin omuzuna vurur ve dışarıya çıkarır. Aynı hareketi bir Senatör yapsa, Reis tokmağı-nı vurarak bir iltar verir kendisine ve ikinci defa tekerrür ettiği zaman tüzükte yazılı ceza-ları tatbik eder. Bu konulması istenilen ka-yıtlar, basın hürriyetini tahdideden, onu kas-naklıyan bir hüküm değildir. Bu doğrudan doğruya Senatonun mahabetini ihlâl edecek

hareketlere karşı olacaktır. İhlâl etmiyen bir kimseye de bu madde istisnai dahi olsa tatbik edilmeyecektir. İnsanın, var olan insanın hemcinsini öldürmesi istisnaidir. Eğer, istisnayı biz bu şekilde düşünersek, Sırrı Atalay arkadaşımızın dediği gibi, Ceza Kanununa, öldürme fiilini suç olarak koymamak lâzımgelir. Esas olan doğruluktur. İyi harekettir, hüsnüniyettir; ancak bunun aksi istisnadır ve istisna suçtur. Kanun, istisnai hareketleri önlemek için konur ve yapanları tecziye cihetine gider.

Arkadaşlar, tekrar ederim, bir kaç celse evvel Sayın Özgünes'in beyan ettiği gibi, bizi şu memleketin veya bu memleketin anayasaları veya hut da tüzükleri alâkadar etmez. Biz onlardan daha evvel demokrat olan bir memleketiz. Bu demokratik rejimi tesis ederken tekrardan bize, bünyemize daha uygun bir rejim arayıp bulmuş olabiliriz. Fakat İctüzüğümüzü yaparken hiçbir devletin ictüzüğüne muhtaç değiliz. Kendi kendimize yapacağız ve buna da mecburuz. Binaenaleyh, burada basını tahdidetmek diye bir şey yoktur. Bir, Senatonun mehabetine riayet kaidesi vardır. İkinci takrirdeki çok şümüllü olan bu «her hangi bir hareketi» de değiştirmek zarureti vardır. Suiistimale sebeb olabilir. Adam elini kaldırırsa, bu da her hangi bir harekettir.

Vay sen bunu neden yaptın dışarı atılacaksın, denceektir. Faraza, adam başını kaşınmak için bir hareket yapmıştır. Yine kasıtlı yapıldığı kanaatiyle müdahale edilecektir. Böyle hallere meydan vermemek için bu hususu ortadan kaldıralım. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun, Tarık Bey.

TARIK REMZİ BALTAN (Zonguldak) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, Sırrı Bey arkadaşımızın yapmış olduğu teklif, sanki, bizim basının haber alma ve haber verme hürriyetine mâni bir halin doğmasına meydan veren bir görüş içinde bulunduğumuz intibamı doğuruyor. Halbuki, şimdi bütün mesele, Senato müzakeratının usulü ile ve nezih bir şekilde devamını temin etmekten ibarettir. Basın, bu müzakerelerde kendisine Riyasetçe tahsis edilen yerde haber alma ve haber verme hürriyeti içinde vazifesini yapacaktır. Ama dinleyicilere tahdit koyarken, basına niçin koymuyoruz diye mukayese yapmak da asla doğru değildir. Fakat bütün insanların hüsnüniyet içinde olduğunu kabul etmek doğru bir faraziye olmaz. Nitekim yakın geçmişte misalini Mec-

liste görmüşüzdür, bir toplantıda, samim sadece hepsi cahil değil, içinde üniversite mezunu olan insanlar da vardı, muayyen bir hatibin sözünü şiddetle alkışlamışlardır. O günkü celseye Riyaset eden Reisin zühulen değil, vaktinde müdahale veya tedbir almamasından dolayı Meclisin sükûneti uzun müddet ihlâl edilmiş hattâ bâzı hâdiselere de sebeb olmuştur. Binaenaleyh, dinleyicileri mutlaka aynı seviyede görmek doğru olmadığı gibi, basına mensup arkadaşlara, basına karşı böyle bir hüküm koymakla basının haberalma hürriyetine mâni olunacağı şeklini de arkadaşlarımın nereden çıkardıklarını anlamadım. Buradaki mesele, Cumhuriyet Senatosunun mehabetini teminden ibarettir. Binaenaleyh, basın bundan niye gocunsun. Belki basın böyle bir hükmü gayet normal telâkki eder. İnsanlar bâzı hâdiseler karşısında akıl ve idrakini bile kaybediyor. Öyle zamanlar oluyor ki, değil, Cumhuriyet Senatosunun mehabetini temin etmek hususunda gayret göstermek, memleket menfaatlerini hiçe sayarak bir basın mensubunun komünist tahrikte bulunduğu vâkı oluyor. Demek ki; insanlar hâdiseler içinde her zaman objektif kalamıyorlar. Bu nokta bâsit değildir. Bu gibi hareketlere tevessül eden basın mensupları Riyasetçe ikaz edilecektir. Fakat buraya böyle bir hükmün konmasıyla belki maksadın dışına çıkılabilir. Onun için yine konuşmalar da basın mensuplarını en ufak şekilde bir hareketlerinin olmayacağı kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Takrirler var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Konuşulan madde içinde basın mensuplarının mütalâa edilmesini ve gerekli hükmün konmasını, bunun temini için maddenin komisyona geriverilmesini arz ve teklif ederiz.

Uşak

Urfa

Kâmil Coşkunoglu

Eşref Ayhan

Yüksek Başkanlığa

149 nu maddenin sonuna :

Basın mensuplarının da kendilerine tahsis edilen yerlerde oturmaları ve Cumhuriyet Senatosu İctüzüğünün yasaklarına uymaya mecburdurlar. Şeklinde bir ilâve yapılmasını teklif ederim.

İsparta

Suat Seren

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

154 ncü maddenin ikinci fıkrasındaki : (Veya her hangi bir hareketle izhar etmeleri) ni (veya bu gibi hareketler) şeklinde kabulünü arz ve teklif ederim.

Tekirdağ
Selâmi Üren

Sayın Başkanlığa

154 ncü maddenin 2 nei fıkrasındaki, «dinleyiciler» kelimesinin «herkes» şeklinde tâdilen kabulünü arz ve teklif ederim.

Tekirdağ
Selâmi Üren

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Efendim, müsaade ederseniz takrirler hakkında kısaca mâruzatta bulunacağım.

BAŞKAN — Buyurun.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÂMİL ARTUS (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Muhterem arkadaşlar, öyle zannediyorum ki, bu konuda arkadaşlar biraz hislerinin etkisi altında kalıyorlar. Şöyle ki; Cumhuriyet Senatosu üyeleri hakkında birtakım müeyyideler konuyor, dinleyiciler hakkında birtakım hükümler konuyor, basın ise imtiyazlı bir muameleye tabi tutuluyor gibi bir kanaat hâsıl oldu. Komisyon, böyle bir hüküm sevk etmek meselesini görüşürken bu konuda acaba basın hakkında bir hüküm koymak mı faydalı olur, yoksa; koymamak mı faydalı olur? Diye üzerinde durmuş ve böyle bir hükmün sevkinin, birtakım kötü tatbiklere yol açması kuvvetle muhtemel bulunduğu cihetle buraya koymaktan vazgeçilmiştir. Bugün de yürürlükte bulunan İçtüzüğün böyle bir hükmü mevcut değildir. Kötü tatbik bilhassa muhalefet basınıni temsil eden gazetecilere karşı çok kolay tatbik edilebilecek, iktidarın eline silâh vermek gibi bir netice doğuracaktır.

Maddeyi okuduğumuz zaman görüyoruz: «İnzibatı muhafazaya memur olanlar tarafından çıkarılır» deniyor. Demek ki, orada inzibatı muhafazaya memur olan, bir kimsenin evvelâ bulunması icab ediyor. Yani dinleyiciler locasında olduğu gibi, basın locasında da bundan böyle inzibat memuru kimseler konacaktır ve bunlar mütemadiyen inzibatı temin etmek için orada dolaşacaklardır. Bu inzibat memurları;

ieranın adamı oldukları için, muhalefeti temsil eden gazetelerin, bilmem falan gazetenin yazarını, güldün, yüksek sesle konuştu, hareketinin mânası tasviptir diye, kendi takdiri ile bu gazeteciyi locadan çıkartacak ve onun vazifesini ifa etmesine mâni olmak imkânına sahibolacaktır. İşte Sırrı Atalay arkadaşım, «Haber alma hürriyetini tahdideder» demekle bunu kasdetmiştir.

Onun için haber alma hürriyetini tahdidetmez ama, bu hükmün, bilhassa çekışmeli ve politik kavgalara sahne olan bir parlâmentoda kötüye tatbik edilmesi kuvvetle muhtemel olduğu için böyle bir hükmün konulmasında mevcudolan fayda, konulmamasında mevcudolan faydadan çok daha az olduğu için konulmaması şekli tercih olunmuştur.

Yine burada biraz tevehhüme kapılıyorlar. Şimdiye kadar devam eden parlâmento hayatımızda, basın localarında bulunan arkadaşlarımızın birtakım tahriklerle veya tasvibetmediklerini ifade ile birtakım tezahürata ve hareketleri başvurmaları mümkün olabilir. Fakat, yakın zamana kadar Parlâmentomuz tarihi böyle hâdise kaydetmiş değildir. Bunun aksine olarak dinleyiciler locasında buna benzer hareketler olmuş, hattâ bu hareketleri önlemek için milletvekilleri söz alarak Riyaseti ikaz etmek ihtiyacını bile duymuşlardır.

Durum, böyle olunca, Mecellenin meşhur olmuş bir sözü vardır, «Tevehhüme itibar yok.» diye. Şimdi burada böyle bir vaziyet var. Aksine böyle bir hüküm sevk ettiğimiz takdirde, bu suretle iktidarın eline büyük bir silâh vermiş oluruz. İktidarın icraatını tasvibetmiyen gazetecileri kolayca Parlâmento görüşmelerinden, Senato görüşmelerinden çıkarmak suretiyle bunları haber alma hürriyetinden mahrum etmek, gibi. İşte bu suretle haber alma hürriyetine dokunulur, direkt olarak değil.

Şimdi, bunu üyelerle kıyasladılar. Arkadaşlar, üyelerin Meclisten, celseden çıkarılması için Başkanın teklifi üzerine sizin yüksek oylarınıza başvuruluyor. Eğer siz kabul ederseniz ayrıca üyeye söz hakkı da tanınıyor. Kendisini icabında müdafaa etmek hakkına da maliktir. Sonra basının hareketi bizim gözümüzün önünde değil arkamızda oturuyorlar. Oradaki vaziyeti ne Başkanlık Divanı görebilir, (Zira müzakerelerle meşguldür, meşbudur.) ne de siz

görebilirsiniz. O halde iş oradaki inzibat memurunun takdirine kâhıyor. İeranın bir adamı olan insanın takdirine kalmış oluyor. Bu suretle basın haber alma ve haber verme hürriyeti tahdide uğrar. Halbuki, basının serbestçe Parlâmento görüşmelerini gazetesine aksettirmesi Anayasanın 22 nci maddesi ile teminat altına alınmıştır. Bu hürriyetin zedelenemeyeceğinden hiç şüphem yok, zedelenmeyecektir. İşte bu sebeple komisyon burada bâzı imtiyazlar vermek düşüncesi ile hareket etmiş değildir. Sadece çok nâdir hallerde müeyyide koymakla önlemek değil, basın mensuplarının kendilerine, celseden sonra Başkan tarafından ihtar edilmesi veya meselenin ağırlığını arz etmesi ehemmiyetini belirtmesi mümkündür, bu bakımdan bu mevzu onlarla konuşulabilir. Yahut da, kendisinin bâzı gazetelerle temasa geçmek suretiyle bunu onlara anlatması ve bu gibi hareketlerden kaçınmalarını belirtmesi mümkündür. Bu bakımdan Komisyon burada bir hüküm konmasına lüzum görmemiştir.

Takrirler okundu. Hiçbir tanesi tatminkâr değildir. Arz ettiğim sebepler dolayısıyla burada vereceğiniz kararın çok mantıklı olması lâzımgeldiği kanaatindeyim. Çünkü Anayasanın sarîh olarak kabul ettiği, ve 22 nci maddesinde «Devlet basın ve haber alma hürriyetini sağlayacak tedbirleri alır.» diye âmir hükmünde bulunması muvacehesinde haber alma hürriyeti ile alâkalı olan bu mevzuun dikkatli bir tetkikten sonra hükme bağlanması lâzımdır. Biz bu meselenin üzerinde, uzun uzun durduk. Böyle bir hükümün konmasında fayda mülâhaza etmedik.

Bu itibarla takrirlerin kabul edilmemesini rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Aydın.

Son olarak bir hususa daha temas edeyim; zaten, görüştüğümüz madde dinleyicilere ait bir maddedir. Evvelâ bu maddenin oylanmasını bundan sonra da takrirlerin istikametinde müstakil bir madde olarak bu hüküm konup konmaması hususunun oya konmasını rica ediyorum.

HİDAYET AYDINER (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Sözcünün izahları mantıklı değildir, çünkü bir insanın fiili ya mubahtır veya memnudur. Basın mensupları için alkış veya her hangi bir şeyi göstermek memnu mudur değil midir? Evvelâ bunu tesbit etmek lâzımdır.

Eğer böyle bir memnuniyet varsa tesbit edelim ki, onlar da bundan tevakkı etsinler. Buyuruyor ki, sâmiin hakkında tatbik edilecek inzibati tedbirler, basın mensupları için mahzurludur. Mahzurlu ise buna bir hal çaresi bulmak lâzımdır. Meselâ bu fıkranın altına basın mensupları hakkında inzibati tedbirler ve buna ait müeyyideler ancak Riyaset Divanı emriyle tatbik edilir demek lâzımdır. Yine deniyor ki, basın mensuplarının alkışları nadir olacak hâdiselerdendir, Evet her iş nadir olacak hâdiselerdendir. Bir arkadaşım gayet güzel ifade ettiler. Her teklif insanın çehresinde, asabında bir reaksiyon yapar. Fakat Senatonun mehabetini ihlâl edecek hareketlerde olmamalıdır. Arkadaşımın teklifi yerindedir, bizzat matbuat mensuplarının bunu bilecek bundan tevakkı etmeleri lâzımdır. O halde bu maddeyi komisyon geri alsın, Riyaset Makamının müdahalesi ile mâni olunur densin. Bunun için hüküm koymaktan kaçınmamalıdır.

BAŞKAN — Selâmi Üren.

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Burada, bu muhterem ve Yüksek Meclis salonunda müzakereler yapılırken birçok teklifler yapılır, bir kısmı mâkul görülür, bir kısmı uygun görülmez reddedilir. Bizler burada bir fikri müdafaa ederken diğerlerimizi rencide etmeyecek şekilde fikirlerimizi müdafaa etmek mecburiyetindeyiz. Senatonun teşkil tarzı, Millet Meclisinin teşkil tarzı göz önüne alınacak olursa, bu çatı altında hisleriyle hareket edecek bir kimsenin bulunmadığına kanaat getirebiliriz. Sayın Artus Beyefendi, kendi fikirlerini müdafaa ederken, «dinleyicilere ve senatörlere bâzı kayıtlar konurken basına kayıt konmaması hissi altında» hareket ettiğimizi ve bu teklifleri verdiğimiz ifade etti. Bu teklifler yanlış veya doğru olabilir. Fakat bir hasetin veyahut kıskançlığın veya akıl ve mantıktan çok uzak olan hissi tesiri altında verilmiş teklifler değildir. Burada konuşurken hiç olmazsa müdafaa ettiğimiz fikirlerde bitaraf olmamız, birbirimizi rencide etmemiz doğru değildir.

Bendeniz, Âmil Artus'un ifadesinden sonra, hakikaten zabitanın basına müdahale etmesinin doğru olmayacağına kaani oldum. Fakat yine de mehabeti temin bakımından bâzı tedbirlerin alınması gerekir. Bu tedbiri bizzat Başkan mı alacak, kim alacak bu hususta bir formül bulu-

nabilir. Ben, bu tedbirin bizzat Başkan tarafından alınmasının yerinde olacağına kaaniim.

Binaenaleyh, burada bir tadil hususunun lâzım olacağı düşüncesindeyim, hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Suat Seren.

SUAT SEREN (İsparta) — Muhterem arkadaşlarım, bu kürsüden basına her hangi bir taviz veya tarizde bulunmak niyetinde değilim. Bir kimseye vazife ve salâhiyet verdiğiniz zaman o kimse, bu vazife ve salâhiyetlerin icabettirdiği mesuliyetlere şahsan ittiba etmek zorundadır ve onun icabettirdiği bütün hususiyetleri tekabül etmesi icabeder. Bu bakımdan demin arkadaşımızın dediği gibi asla hissimle hareket etmiyorum. Muhterem Özgüneş arkadaşımın ifadelerine aynen iştirak ediyorum. Biz burada basın tahdit veya tehdit gibi bir mevzu ile alâkalı değiliz. Bu tıpkı evimizin idaresi gibi, içinde çalıştığımız müessesenin, Yüksek Senatonun idaresini tedvin edecek Riyaset Divanına, göstereceğimiz bir rehber, eline vereceğimiz bir anahtardır. Reis veya Divan elinde rehber olmazsa belki kendini başka kararlar almaya salâhiyetli addeder. Tüzüğün baştan beri konuşurken Anayasada bulunan hükümlerin malûmat edinmek suretiyle dahi olsa buraya derpiş edilmesi prensibini kabul ettik. Bunu asla bir fazlalık olarak telâkki etmedik. Bu bakımdan biz idareciler ve muhterem senatörler için kayıtlar konurken basın mensupları için bâzı kayıtlar konmasını zaruri kıldık. Birinci teklifimiz basın mensuplarının yerine oturmalarını temindir. Bunun dışında dinleyiciler ve senatörler arasına girmemelerini temindir. Kendilerine bir yer ayrıldığı Tüzükle tesbit edilmiştir.

İkinci husus basın mensuplarının da bizim Tüzüğümüzde bulunan hükümlere uymaları yani mesuliyet hissetmeleri hususudur. Bu da gayet tabii bir haktır. Bu yasak hükümleri hangi hükümle tatbik edilebilir? Bendeniz, bunu, Riyaset Divanının takdir ve tatbik etmesini uygun görürüm. Bu bakımdan lûtfetsinler, takrirleri alınsınlar ve bu anlayış içinde meseleyi halletsinler. Komisyonundan bunu rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Coşkunoglu.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Uşak) — Muhterem arkadaşlar, kaideler konurken objektif ölçüler esas alınır. Binaenaleyh, «basının hususi-

yeti şudur, falan müessesenin hususiyeti şudur» diye bunlar, bir kaideden istisna edilirse, mesele Senatör arkadaşların dokunulmazlığı kaldırılmasında da denebilir ki, «Efendim, Senatör olmuş, yüksek mektep mezunu, 40 yaşını bitirmiş bir şahsın dokunulmazlığını kaldırmak ne demek, inzibati ceza olarak Senatodan çıkarılması ne demek, denilebilir. Hattâ, hattâ Türk Ceza Kanunu yapılırken Cumhurbaşkanlığının vatan hainliği yapması halinde mesuliyetinin kaldırılarak, Yüce Divana, Anayasa Mahkemesine sevkı hususu vardır. Cumhurbaşkanı nasıl oluyor da, milleti temsil eden, yalnız bu milletin mümessili olan kimse böyle bir suçla Anayasa Mahkemesinin huzuruna getirilebiliyor diye bir yola gidilemez ve bu böyle mütalâa edilmez, kanun böyle ise böyledir, değilse değildir. Basın mevzuu da böyledir. Basın Anayasanın teminatı altına alınmıştır, sözcü arkadaşım da bu hususu ifade ettiler. Cumhuriyet Senatosu Anayasanın teminatı altına alınmamış mıdır? Binaenaleyh basının muhterem mevkiine ve vazifesine müdahale diye bir şey yoktur. Basının kendi bünyesinde bile hoş görmiyeceği bir halin vukuu halinde tatbik edilmesi lâzımgelen bir maddeyi koymak istiyoruz. Sayın arkadaşım bu şekilde mütalâa beyan ederlerken hisle hareket ettikleri şeklinde beyanda bulunmasını doğru bulmuyoruz. Aksi takdirde mütalâa kendileri için de vârit olabilir. Aksi noktai nazarda niçin ısrar ederler. Bir suç işlenmişse elbette ki muamele tatbik edilecektir. Ortada mevzuubahsolan bir şekil vardır. Zabıta memurları mı müdahale etsin, yoksa Riyaset Divanı mı müdahale etsin. Evet bu bir formül meselesidir. Başkanlığın müdahale etmesi daha uygun olabilir. Ama mutlaka bir müeyyideye tabi olması lâzımdır. Kendilerinin de maddeyi geri alarak bu şekilde bir formül bulmalarını ve maddeyi bu şekilde getirmelerini veyahut bir madde eklemelerini istirham ediyorum. Mâruzatım bundan ibarettir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Komisyon.

İÇTÜZÜK KOMİSYONU ADINA SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Muhterem Başkan, muhterem Cumhuriyet Senatosu üyeleri, deminden beri devam eden müzakerelerin ışığı altında arkadaşlarımızın hassasiyetle bâzı hususların bu maddede tedvinini nazarı itibara alan encümenimiz sözcümüzün de iltihakıyla ve bu arzu-

ların ışığı altında maddeye bir ek madde ilâve suretiyle, yani, dinleyiciler kısmına bir ek fıkra ilâvesi ile istenilen hususun hüküm altına alınmasını kabul etmiş bulunuyoruz. Teklifi okutup Başkanlık Divanına vereceğim.

149 ncu maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini encümen olarak teklif ediyoruz. Yani, maddeyi geri alıp bilâhara yeniden tezekkür etmek gibi bir külfetten sizi kurtarmak için bunu kabul ettiğimiz şu metinle oylarınıza arz edilmesini Başkanlıktan rica edeceğiz.

Yüksek Başkanlığa

149 ncu maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini teklif ederim.

Dinleyiciler localarının dışında kendilerine yer ayrılmış olanlarla, basın localarında bulunanlar tarafından yukardaki fıkra yazılı fiiller işlendiği takdirde, bunlar hakkında Başkanlık Divanınca yukardaki hükümler uygulanır». Binaenaleyh bununla dinleyicilerin dışında kendilerine yer ayrılmış olan ve basın locasında bulunan arkadaşların istenilen şekilde Senatonun huzur ve rahatını bozacak işlem yapılırsa bunlar hakkında inzibata memur olan eşhas değil doğrudan doğruya Başkanlık Divanı gereken tedbiri alacak veyahut uygulayacak. Teklifimiz budur. Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Mesele prensiptedir. Böyle bir fıkranın ve böyle bir görüşün İktüzükte yer alıp almaması üzerinde benim kanaatim odur ki, bütün mer'i ve mevcut bütün iktüzüklerde, biraz önce Sayın Artus'un ifade ettiği şekilde, hiçbir yerde dinleyiciler için bunat ait maddeye bir ek fıkra eklenmiş değildir. Çünkü, Anayasanın temin ettiği, teminat altına aldığı haber alma, haber edinme hak ve hürriyetini en ufak şekilde kayıtlamaya müncer olabilecek ufak ihtimallerin dahi bir ek fıkra ile derpiş edilmemesi hususu bahis mevzuudur.

Biraz önce Sayın Artus'un dediği gibi, değişen şekli ile maddenin hüviyeti ne olacak?... Riyasete bu yetkiyi verecek. Riyaset Divanı esasen Umumi Heyeti, dinleyici locaları, basın locaları, - kordiplomat kısmı dâhil - sevki idareyle mükelleftir. Mükellef olduğuna göre bunun için gereken tedbirleri alır yani bir önceki fıkraları tatbik eder, yani çıkarma mevzuudur.

Basın mensuplarından birinin şu veya bu şekilde hareketini tasvip veya ademitasviptir, diye veya buna benzer fiil ve hareketlerde bulunanları Riyaset Divanı bu sefer inzibat kuvvetleri vasıtasıyla yahut polis marifetiyle dışarıya çıkaracaktır. Tarafsız bir Riyaset Divanı temin ve tesis edildiğine göre denilecektir ki, Riyaset Divanı tarafsızdır. Binaenaleyh, artık icranın temayülüne göre veyahut riyaseti işgal edenlerin siyasi temayüllerine göre her hangi bir hareket yapılmıyacaktır. Bu bir teminattır. Ama bütün bu şekliyle, bütün mülâhazalarıyla başka memleketlerde temin ve tesis edilen esas, haber alma hürriyetinin uzak ve yakın ihtimallerinin bütün kayıtlardan uzak olarak temin edilmesidir. Ve bunun Devlete başlıca vazife olarak verilmesidir. Haber alma hak ve hürriyetini uzaktan da olsa kayıtlıyacak bir şeklin İktüzüğe alınması bu hürriyetin tamamen kayıtlanması gibi bir koku verebilir.

Sayın Seren'in dediği; «Anayasa hükümlerinde de yer almıştır.» meselesine gelince; ben bunun da aleyhinde değilim. Çünkü, Anayasada görüşülen hususları İktüzük aldığı zaman, teferruat hükümlerine gitmiyelim, Anayasada gitmiyelim, İktüzükte de gitmiyelim, ne faydası var?.. Ne fayda temin edecek? Demiştim. Riyaset Divanı sevk ve idarede yetkili mi, gereken tedbirleri alır mı? Evet alır. Niçin dinleyicilere tatbik edilen muameleyi illâ basın mensuplarına da yapma yoluna gidilir, bu niçindir? İşte burada ayrılıyoruz, burada sayın üyelerle anlaşıyoruz. Basın mensuplarına da aynı muameleyi tatbik edelim ama, bunların gördüğü hizmet bir âme hizmetidir. Bu hizmeti üzerine alanlar vazife yaparken her türlü endişeden uzak ve geniş bir serbesti içinde yapması lâzımdır. Siz buraya bu hükmü koydu mu, bu hükmü, siz burada takdir hakkınızı kullanmadan evvel zabıta memuru benim yetkim var, diyecek ve müdahalede bulunacak. Riyaset Divanının bunu tatbik etmesi için basın locasında da zabıta memurunun bulunması gerekecektir. Bu da kendisine takdir yetkisi verecektir. Riyaset Divanı bana vazife verecek şu halde ben dikkatli davranayım diyecek, gördünüz mü?.. Ben anlıyamıyorum bunun faydası nedir, istenilen netice nedir? Yok. Bunu koysanız da koymasanız da Riyaset Divanı sevkü idare ile mükellef midir, selâmet yolunu bulmakla vazifeli midir, yapacak. Niçin

illâ, dinleyicilere tatbik edilen muamele, polis aracılığı vasıtası ile basına da yaptırılır. Niçin böyle olsun?

BAŞKAN — Evvelâ maddenin komisyona iadesi teklif edilmektedir. Bu takriri okutup tekrar reynize arz etmeye mecburum.

KÂMİL COŞKUNOĞLU (Uşak) — Komisyonun vermiş olduğu takrire iltihak ediyoruz. Takririmizi geri alıyoruz.

BAŞKAN — Bunun haricinde Selâmi Üren'in de bir takriri var.

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Ben de geri alıyorum.

BAŞKAN — Suat Seren Beyin de bir takriri vardır.

SUAT SEREN (İsparta) — Efendim, bâzı cümle tekrarları vardır. Bunların düzeltilmesi ile ben de komisyonun takririne iltihak ediyorum.

BAŞKAN — O halde komisyonun takririni okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

149 ncu maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini teklif ederim.

Komisyon adına

Aydın

O. Saim Sarıgöllü

Dinleyiciler localarının dışında kendilerine yer ayrılmış olanlarla, basın localarında bulunanlar tarafından yukardaki fıkra yazılı

fiiller işlendiği takdirde, bunlar hakkında Başkanlık Divanıca yukardaki hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Konuşmak isteyen var mı?

SELÂMÎ ÜREN (Tekirdağ) — Efendim ikinci fıkra mahzurlu bir durum var bunu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

SELÂMÎ ÜREN (Devamla) — Efendim, komisyon takirde «yukardaki fıkra hükümlerini tatbik eder.» diyor. Bu «yukarıki fıkra hükümlerinden - faydalanılarak - Başkanlıkça gerekli tedbir alınır.» şeklinde komisyonca tadil edilirse daha muvafık olur kanaatindeyim

BAŞKAN — Bu hususta komisyonun müतालâası nedir, efendim?..

İÇTÜZÜK KOMİSYONU ADINA SAİM SARIGÖLLÜ (Aydın) — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Suat Seren Beyin bir ifadesi vardır, tekerrürleri var diye... Ne ise komisyonun takririni tekrar okutuyorum.

(İçtüzük Komisyonunun takriri tekrar okundu.)

BAŞKAN — Takriri reynize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Redaksiyon için Encümene veriyoruz.

Vakit gecikmiştir. Yarın saat 15 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,10

